

Verslag vergadering stuurgroep Regio Groningen-Assen 2030 d.d. 28 juni 2007

Datum: woensdag 28 juni 2007
Tijdstip: 9.00 uur tot 10.50 uur
Locatie: Vergadercentrum Pacific Plaza, Transportweg 2 te Assen

Aanwezig:¹ de heer M.A.E. Calon (provincie Groningen, voorzitter), de heer R. Bats (provincie Drenthe), mevrouw K. Dekker (gemeente Groningen), de heer E. Fennema (gemeente Zuidhorn), mevrouw A. Haarsma (provincie Drenthe), de heer H. Kosmeijer (gemeente Tynaarlo), de heer J.H. van der Laan (gemeente Noordenveld), de heer J. Niezen (gemeente Haren), de heer G.J. Piek (gemeente Assen), de heer B. Plandsoen (gemeente Leek), mevrouw H.K. Pot (gemeente Ten Boer), mevrouw S.W.P.J. Sengers (gemeente Slochteren), de heer H. Struik (gemeente Hoogezand-Sappemeer), de heer F. de Vries (gemeente Groningen) en de heer C. de Wal (gemeente Assen).

Aanwezig ambtelijk:² De heer B. Boersma (projectbureau Regio GA), mevrouw S. Gerritsen (provincie Drenthe), mevrouw M. van Ginkel (projectbureau Regio GA), de heer A.M. Hoegen Dijkhof (gemeente Noordenveld), mevrouw M. Kramer (projectbureau Regio GA), de heer R.C. van Paassen (secretaris projectbureau Regio GA), de heer Th. Poggemeier (Verslagbureau Groningen), mevrouw A.H. Terpstra (projectbureau Regio GA), de heer R. van Vliet (gemeente Groningen), de heer J.Th. Woldring (provincie Groningen), de heer J.B.R. Wijma (programmamanager projectbureau Regio GA).

Voorts aanwezig: de heer H. Michel (lid kwaliteitsteam) [t.b.v. agendapunt 1], de heer M. Olman (directeur projectbureau Regiotram) [t.b.v. agendapunt 3], de heer A. Reijndorp (lid kwaliteitsteam) [t.b.v. agendapunt 1], de heer D. Sijmons (voorzitter van het kwaliteitsteam) [t.b.v. agendapunt 1] en de heer J. Winsemius (bureau Middelkoop) [t.b.v. agendapunt 2].

Nr	Onderwerp	Toelichting
01	Opening/mededelingen	Presentatie fietsboekje Regio Groningen-Assen door Dirk Sijmons
02	Woningbouwmonitor III	Presentatie door Jan Winsemius (bureau Middelkoop). (a) Oplegnotitie woningbouwmonitor III. (b) Rapport Woningbouwmonitor III. (c) Gemeentenotities totaal.
03	Projectbureau regiotram	Introductiepresentatie door directeur projectbureau regiotram, de heer Menno Olman.
04	Verslaglegging	(a) Verkorte schriftelijke terugkoppeling verschillende overleggen dan wel bijeenkomsten (ter kennisneming). (b) Verslag SG 21 februari 2007 (ter vaststelling).
05	Ingekomen stukken/brieven	Er is een aantal brieven binnengekomen rond de uitvoering van het lopende meerjaren investeringsprogramma. Hierover is

¹ Eerstgenoemd de voorzitter, voorts aanwezigen genoemd in alfabetische volgorde van achternaam.

² Genoemd in alfabetische volgorde van achternaam.

		correspondentie met de regionale partners.
06	Samenstelling dagelijks bestuur en stuurgroep en het voorzitterschap portefeuillehoudersoverleggen	Door de Provinciale Statenverkiezingen is de samenstelling gewijzigd. Het DB heeft de kwantitatieve samenstelling van het DB aan de orde gesteld. Aan de stuurgroep om hierover een oordeel te geven.
07	Stand van zaken meningsvormende ronde meerjaren investeringsprogramma (MIP) langs raden/Staten	De ronde langs de raden en Staten geeft het voorlopige beeld dat er draagvlak bestaat voor het MIP.
08	Lobbystrategie	(a) Oplegnotitie lobbystrategie. (b) Bespreeknotitie lobbystrategie. (c) Verschillende correspondentie: brief burgemeesters stedelijke netwerken; brief aanbod IPO aan kabinet; en brief van het DB Regio Groningen-Assen aan minister Cramer.
09	Barometer zomer 2007: voortgang uitvoeringsprojecten 2007	(a) Oplegnotitie barometer. (b) Barometer. (c) Toelichting op barometer.
10	Financieringsverzoek gemeente Bedum	Betreft een financieringsverzoek voor het budget kleine regionale projecten voor het herinrichten van het Boterdiep ter hoogte van Zuidwolde. De projectdirectie heeft in zijn vergadering van 13 maart jl. positief geadviseerd over het plan. Aan de stuurgroep het verzoek in te stemmen met het financieringsverzoek.
11	W.v.t.t.k./rondvraag	
12	Sluiting	

01	Opening/mededelingen	
-----------	-----------------------------	--

De heer Calon opent de vergadering en heet iedereen van harte welkom. In het bijzonder heet hij welkom Marieke van Ginkel, de nieuwe projectleider van het regionale project Bedrijventerreinen, de heer Menno Olman, directeur van het projectbureau Regiotram, en de leden van het kwaliteitsteam, de heren Sijmons, Michel en Reijndorp. Voorafgaand aan de behandeling van de agenda geeft de heer Calon het woord aan de heer Sijmons.

De heer Sijmons verklaart met veel genoegen het nieuwe fietsboekje 'De wind mee' van de Regio Groningen-Assen aan de stuurgroep te kunnen aanbieden. Het kwaliteitsteam heeft de afgelopen jaren bij alle gelegenheden die zich voordeden, benadrukt dat het project Regiopark topprioriteit met betrekking tot de openbaarheid van het landschap in de regio zou moeten hebben. Dit enigszins gechargeerde standpunt laat zien hoe belangrijk het Regiopark door het kwaliteitsteam wordt gevonden. Daarin speelt de haarvateninfrastructuur van de wandel- en fietspaden een centrale rol in. De heer Sijmons hoopt dat over vijf jaar een nieuw fietsboekje gemaakt kan worden, omdat er dan nieuwe routes bijgekomen zullen

zijn. Hij overhandigt de heer Calon een eerste exemplaar van de fietsatlas en roept de leden van de stuurgroep op om de atlas in grote hoeveelheden onder de relaties te verspreiden.

De heer Calon bedankt de heer Sijmons en ondersteunt de oproep van het kwaliteitsteam van harte. Hij geeft voorts het woord aan de heer Olman, voor de presentatie over de regiotram.

02 | Projectbureau regiotram

De heer Olman stelt zich voor en geeft een korte schets van de stand van zaken van het projectbureau Regiotram in oprichting. Het project wordt bestuurlijk geleid door een stuurgroep van vier leden, twee wethouders en twee gedeputeerden, te weten Frank de Vries en Karin Dekker respectievelijk Marc Calon en Henk Bleker. Begin juli zal de eerste vergadering plaatsvinden. Het is de bedoeling dat de stuurgroep de projectbeschrijving vastlegt. Er zal worden gezorgd voor goede informatievoorziening vanuit het project naar de stuurgroep Regio Groningen-Assen.

Zodra de projectbeschrijving is vastgesteld, zal een Plan van Aanpak worden opgesteld over de te ondernemen activiteiten gedurende de eerste twee jaar. De planvorming zal verder worden ontwikkeld teneinde in een latere fase een positief besluit vanuit de stad, de stuurgroep Regio Groningen-Assen en de provincie te bewerkstelligen. Dit betreft de regiotram als onderdeel van een groter openbaar vervoersconcept inzake vervoer per tram en bus met goede overstapvoorzieningen, gekoppeld aan het treynet in de regio. De komende twee jaar zal veel aandacht uitgaan naar a) verbreding van het draagvlak voor het concept middels communicatie en b) naar het mogelijk verloop van de lijnen in de stad Groningen. Een en ander heeft veel te maken met datgene wat er al in de regio gebeurt op het gebied van het OV en het zal veel effect hebben op de exploitatie. Het OV-bureau zal de komende twee jaar meedraaien in het projectteam om ervoor te zorgen dat er een goede afstemming ontstaat tussen het project en het OV.

De heer Olman verwacht dat eind september, begin oktober concepten van het Plan van Aanpak en het communicatieplan klaar zijn. Deze zullen in de stuurgroep Regiotram worden besproken waarna zij ook in de stuurgroep Regio Groningen-Assen worden gepresenteerd en eventueel toegelicht. De heer Olman raadt de stuurgroep aan naar andere OV-projecten te gaan kijken, zoals het project in Montpellier.

De heer Calon gaat op dit laatste punt in en meldt dat dit nog niet in het DB is besproken. Gedacht wordt aan een excursie die inzicht zou kunnen geven in wat een regiotram zou kunnen betekenen voor gebiedsontwikkeling. Daarbij is het project in Montpellier geopperd. Hij polst of de aanwezigen hiervoor voelen.

De heer Van der Laan vraagt of er dichterbij ook een mogelijkheid bestaat.

De heer Calon antwoordt dat dit niet het geval is. Hij refereert aan de excursies naar Kassel en Engeland. Montpellier lijkt een geschikte mogelijkheid.

De heer Olman vervolgt. Er ligt een groot aantal opgaven waarop antwoorden moeten worden geformuleerd, zoals doorkoppeling op het Hoofdstation Groningen, de exploitatie, de financiering, et cetera. Nadat het Plan van Aanpak, inclusief het communicatieplan, klaar is, zal gewerkt worden aan een voorlopig ontwerp van de lijn, gesteund door onderzoek. Een en ander zal tijd en geld kosten. De opdracht zal de komende twee jaar worden uitgewerkt en

voor besluitvorming zullen beslisdocumenten gereed gemaakt worden. De heer Olman heeft er, gezien het draagvlak dat in beginsel bij de bestuurders in deze regio bestaat, vertrouwen in dat deze planning wordt gehaald.

De heer Calon constateert dat er met betrekking tot de presentatie verder geen vragen zijn en bedankt de heer Olman voor zijn inbreng.

Hij merkt op dat er met betrekking tot de excursie gedacht wordt aan 25 en 26 oktober. Deze data zijn rondgestuurd. Er zal een kostenafweging moeten worden gemaakt tussen reizen per TGV en vliegtuig. In het geval er wordt gereisd met de TGV, zal men op 24 oktober moeten vertrekken vanuit Brussel en is men op 27 oktober weer terug. Het voordeel van de reis per TGV is dat er dan meer ruimte is voor onderling overleg. De heer Calon vraagt of ingestemd wordt met het doel van de excursie en het voorstel om het projectbureau met een nadere uitwerking te laten komen. Hij constateert dat dit het geval is.

04 | Verslaglegging

Het verslag stuurgroepvergadering 21-2-2007 worden zonder commentaar vastgesteld.

05 | Ingekomen stukken/brieven

Ten aanzien van de ingekomen stukken maakt niemand een opmerking.

06 | Samenstelling DB / stuurgroep / voorzitterschap PO's

De heer Calon refereert aan het voorstel om het DB te verkleinen. Partijen die twee leden in het DB hadden, krijgen volgens het voorstel één lid. Het doel is dat de discussie meer in deze stuurgroep plaatsvinden. Partijen zullen bepalen wie wordt afgevaardigd naar het DB.

Zonder beraadslaging of stemming wordt ingestemd met het voorstel.

07 | Stand van zaken meningsvormende ronde MIP langs raden/Staten

De heer Wijma meldt dat de ronde bijna is afgerond. Resten nog de Staten van Groningen. In zijn algemeenheid lijkt er een redelijk draagvlak te bestaan voor de manier van samenwerking. Er is niet één keer de vraag gesteld waarom eigenlijk wordt samengewerkt, terwijl dat 3,5 jaar gelden een basisvraag was. Nu wordt de vraag gesteld of door meer samenwerking nog meer resultaten behaald kunnen worden.

Er is een aantal kleinere reacties binnengekomen die verwerkt zullen worden. De bedoeling is om na de zomer met een korte nota Reacties en Commentaar te komen met een voorstel voor de stuurgroep waarna dat naar de raden en Staten wordt gestuurd om de zaak af te kaarten.

De heer Calon heeft de indruk dat de ronde heel goed is verlopen en complimenteert de betrokkenen.

08 | Lobbystrategie

De heer Calon maakt melding van een fel gevecht over een bedrag van € 1 miljard aan FES-middelen van VROM. Het IPO en de VNG hebben bereikt dat de criteria voor het FES-fonds

bij VROM worden opgerekt en dat ook zachte waarden als water en groen daarbinnen passen en voorts dat afschrijvingstermijnen vanwege investeringen in spoorwegen, et cetera, op langere termijnen kunnen worden gesteld. Door ambtenaren van VROM wordt dit, in samenwerking met het IPO en de VNG, uitgewerkt. De heer Calon denkt dat het gevecht hierover gewonnen zal worden. Getracht wordt de nieuwe criteria ook op de andere FES-middelen te laten toepassen. Het tweede betreft de verdeling van de FES-middelen van het betreffende bedrag over een aantal jaren. Een deel ervan, te weten € 930 miljoen, zou op voorstel van VROM worden bestemd voor zes grote thema's in de Randstad. Langs diverse kanalen, inclusief partijpolitieke contacten, is een stevige lobby gevoerd, waarin duidelijk is gemaakt dat het onacceptabel is dat al die middelen neer zouden slaan in de Randstad en dat het concept van de nationale stedelijke netwerken gehandhaafd zou moeten blijven, zoals vastgesteld in de nota Ruimte en dat een substantieel deel van de betreffende middelen besteed moet worden aan de overige nationale stedelijke netwerken buiten de Randstad. Dit is tweemaal besproken in het kabinet en het CDA en de PvdA hebben het voorstel van VROM geblokkeerd. De eigen FES-aanvragen scoren overigens goed volgens de MKBA-systematiek. Het punt is of het geld beschikbaar is. De lobby gaat verder om ervoor te zorgen dat ook dit wordt gerealiseerd. De heer Calon roept de aanwezigen op om in contacten met VROM hetzelfde standpunt in te nemen.

De heer Plandsoen is blij te horen dat naast het IPO ook het VNG erbij is betrokken, want die heeft hij gemist in de stukken. Er zijn hier leden van VNG-commissies aanwezig en hij hoopt dat dit de juiste commissies betreft, want er moeten voldoende contacten zijn om die lijnen 'warm' te houden.

De heer Calon meldt dat hij voorzitter is van de IPO-RO-delegatie en Roel Bleker is dat bij de VNG. Regelmatig wordt gezamenlijk overlegd met BZK en VROM. De VNG-commissie waarvan Roel Bleker voorzitter is, kiest hier de lijn van het IPO. Er zijn ook meerdere VNG-bestuurders betrokken en ook de secretariaten werken goed samen. Al met al wordt er door IPO ten aanzien van dit onderwerp één lijn getrokken.

De heer Plandsoen merkt op dat dit niet tot uitdrukking kwam in de stukken.

De heer Calon antwoordt dat dit klopt. Hij stelt dat hij niet aan het VNG zal vragen dat er een officiële brief vanuit het VNG wordt verstuurd, zoals is geschied vanuit het IPO. Binnen de VNG is men namelijk niet in staat om de G4 te passeren. Men opereert daarom via de delegaties.

De heer Plandsoen herkent het probleem, want dit komt op allerlei terreinen voor. Misschien kan deze tactiek ook op die andere terreinen worden gevolgd.

De heer Calon merkt op dat hij gemerkt heeft dat er binnen het VNG drie categorieën bestaan. De G4, de grotere gemeenten en de kleine gemeenten. In het ISV-dossier was het ongeveer zes jaar geleden ook een heel gevecht om de middelen. Die strijd is gewonnen doordat Jos Wienen, burgemeester van Katwijk, de kleine gemeenten en de grotere gemeenten wist te verenigen. Het huidige gevecht verloopt tot nu toe goed, maar het is van groot belang dat wordt doorgezet.

De heer Fennema vraagt naar de Zuiderzeelijn en het alternatieve pakket.

De heer Calon antwoordt dat hij hierover geen specifieke mededelingen moet doen. Henk Bleker, Hans Alders en Karin Dekker zijn daarmee bezig. Er wordt zwaar ingezet op de HST-3-variant plus een alternatief transitiepakket. Een en ander wordt beoordeeld op de toegevoegde waarde voor de economie. Het alternatieve pakket wordt voor tweederde deel gevuld met bereikbaarheidsprojecten en voor een derde deel met economische projecten. De heer Calon verwacht dat dit dossier op 30 augustus aanstaande zal zijn afgerond. Tot nu toe is nog alles mogelijk.

Mevrouw Dekker verwijst naar het eerste aandachtstreepje van de Oplegnotitie lobbystrategie, waarin staat de Regio GA “met één gezicht” optreedt. Er is daar in het DB anders over gesproken. Je zou dit kunnen interpreteren als dat er één gezicht is namens de regio, maar mevrouw Dekker heeft daarover in het DB de stelling betrokken dat dit in overdrachtelijke zin moest worden opgevat en niet in de zin dat één persoon als zodanig optreedt.

De heer Calon onderschrijft deze opmerking volledig. De verantwoordelijkheid voor de regio wordt niet slechts door één bestuurder gedragen. Als de betreffende passage verkeerd kan worden geïnterpreteerd, moet deze beter worden opgeschreven.

De heer Calon constateert dat er verder geen vragen of opmerkingen zijn en stelt agendapunt 2 (Woningbouwmonitor III) aan de orde en geeft het woord aan de heer Winsemius.

02 | Woningbouwmonitor III

De heer Winsemius houdt een korte algemene introductie op het concept van de Woningbouwmonitor III. De definitieve versie zal mede naar aanleiding van behandeling in deze stuurgroepvergadering eind augustus worden toegestuurd aan de leden van de stuurgroep.

Hoofdonderdelen van de monitor zijn:

- een vergelijking van de cijfers met de vorige monitor
- een onderverdeling in categorieën waardoor zichtbaar wordt wat gedaan kan worden
- notities per gemeente
- een werkgroep grondexploitatiewet

De heer Winsemius zoomt aan de hand van de bijlage nader in op het specifieke beeld per gemeente en geeft ook een korte toelichting op de invoering van de nieuwe wet op de grondexploitatie (Grexxwet).

Deze wet wordt waarschijnlijk per 1 juli 2008 wordt ingevoerd. Van belang is dat iedereen zich goed heeft voorbereid, want er verandert veel. Het gaat niet slechts om de implementatie van andere regels, maar ook om een andere werkwijze. Er zullen meer instrumenten zijn, maar eigenlijk zou er een gemeentelijk kwaliteitshandvest voor de openbare ruimte moeten zijn dat is gericht op het toepassen van die instrumenten. In de werkgroep worden de ervaringen en afwegingen onderling uitgewisseld, zodat van elkaar kan worden geleerd en het tempo kan worden verhoogd. De heer Winsemius zal in de werkgroep inbrengen wat volgens hem op strategisch niveau zal moeten gebeuren binnen de gemeenten inzake de invoering van de wet. In de laatste periode zal moeten worden nagegaan wat de programmatische kansen zijn die benut kunnen worden, bijvoorbeeld voor de uitgifte van extra kavels.

De heer Calon wijst op de afzet op de markt. De komende jaren wordt de afzet van de nieuwe te bouwen woningen steeds belangrijker. Voordat woningen gebouwd worden, moeten ze eerst worden verkocht. Pas bij een bepaald percentage verkochte woningen, wordt door de marktpartijen gebouwd. De afzet op de markt is een beperkende factor.

De heer Fennema zou mogelijk bij een volgende presentatie graag wat meer zicht hebben op de relatie tussen vraag en aanbod van woningen. De bouwkosten stijgen explosief. Dit betreft factoren die meespelen of de voorgenomen woningen afgezet kunnen worden. Ook de bevolkingsontwikkeling is van belang. Is het mogelijk om dit periodiek toe te voegen aan dit overzicht?

De heer Calon refereert aan een uitspraak van de minister tijdens een overleg met het IPO en de VNG dat in 2008 nieuwe afspraken gemaakt moeten worden over de taakstellingen. De VNG vreesde dat de taakstellingen niet worden gehaald, omdat de woningen te duur worden en er te weinig bouwvakkers zijn die de huizen kunnen bouwen. Dit speelt in het Noorden veel minder dan in de rest van het land. Toch zal dit ook effect hebben op het Noorden.

De heer Woldring vraagt zich af of het niet noodzakelijk is om meer inzicht te hebben in de typologie van de woningen die men aan het bouwen is. Misschien wordt overal hetzelfde gebouwd en dan geeft dat ook weer een afzetprobleem.

De heer Plandsoen vraagt naar het effect van levensloopbestendig bouwen.

De heer Winsemius gaat in op de bouwmarkt. Bij de presentatie van de vorige monitor heeft hij er al op gewezen dat er zich bepaalde effecten zullen openbaren. Nu is het nog zo dat er geen projecten in de regio zijn stukgelopen vanwege een mislukte aanbesteding. Er is nog geen invloed op de aantallen. Wel is de verwachting bij partijen dat dit gaat gebeuren, zeker in 2009. Het lijkt zo dat het hier lastiger is dan in de Randstad, maar dat valt mee. Bij dit soort projecten bestaat de neiging om de positieve marge op papier van te voren uit te geven. Dan ontstaan problemen, want dan ontstaat er een tekort. Het geldt vooral voor ingewikkelde projecten met een hoog aanbestedingsrisico. Te bemerken is dat ingewikkelde projecten lastig in de markt zijn te zetten. In ieder geval dient men niet de winstmarge op projecten tevoren op te maken, want dan verkoopt men de huid voordat de beer is geschoten.

De woningmarkt. Bij de evaluatie van de Nota Bouwen en Wonen wordt de verhouding tussen vraag en aanbod bestudeerd. Er moet niet worden vooruit gelopen worden op die cijfers. Het is beter om naar de projecten te kijken. Lastig is dat er sprake is van een omslag van veel corporatiewoningen naar meer markt woningen. Dan is het moeilijk om te beoordelen hoe groot dat probleem eventueel is. Het is wel zo dat er nu een productie bijkomt die er in het verleden niet was. De corporaties hebben een doorlopend programma. De vraag is of je in de planning een marktrisico moet inbouwen. Je zou bij de categorieën 1, 2 en 3 een marktrisico kunnen betrekken. Dan zal alles lager worden. De heer Winsemius houdt het echter liever bij die 60%, want dan is er iets om naar te streven. Hij denkt niet dat gepland moet worden op basis van dat risico. Als marktpartijen woningen aanbieden, zijn zij verstandig genoeg om zelf de risico's te inventariseren. In de stad Groningen is dit actueel in vooral de appartementenmarkt. Een bepaald percentage van het betreffende gebouw moet zijn verkocht, voordat met de bouw wordt begonnen. Eventuele kopers kijken goed om zich heen. Het wordt dus een vraaggestuurde markt. Dat is op zich een goede zaak. Het wordt een risico als je zelf met betrekking tot de exploitatie met de harde planning gaat werken. Als

je nu investeert in een project waarvan de investering pas in 2018 wordt terugverdiend, is dat een risico. Dat betekent dat er niet te veel van dit soort projecten moeten worden uitgevoerd. Levensloopbestendige woningen. Voor corporaties is dit een belangrijk issue. Een groot deel van de huidige woningen in de monitor zijn corporatiewoningen. Dit wordt een belangrijk vraagstuk als er grote locaties in aanbouw komen. Het aandeel van ouderen in de bevolkingssamenstelling groeit enorm. De vraag is wat ouderen gaan doen en of er nieuwbouw moet worden verricht of dat dit op andere wijze moet worden opgelost. Dit probleem zal een prominente rol spelen als de nota Bouwen en Wonen is geëvalueerd en het speelt op langere termijn.

Mevrouw Pot refereert aan de vraagkant en de omgevingsfactoren die een rol spelen. In Hoogezand is sprake van een zeer fragiele markt. Is daar te weinig vraag? Het tweede punt is welk type woningen je nodig hebt.

De heer Winsemius stelt dat bij de vraagkant twee aspecten van belang zijn. Je kunt een huis aanbieden en niemand wil het kopen. Dan is er een probleem. Het andere punt is wanneer je een project start. Het starten van een project door een marktpartij en de manier van aanpak van het project, heeft te maken met de verwachtingen van de marktpartij. Als je in Hoogezand als gemeente eigenaar zou zijn van de locatie De Vossenholen, is het gemakkelijker een project aldaar op gang te brengen. Een marktpartij heeft de neiging om heel strategisch naar die markt te kijken en is minder flexibel. Het is niet aan de orde dat een direct project onverkoopbaar zou zijn. Wel bestaat het gevoel dat de markt ontspant.

De heer Struik meldt dat in Hoogezand het woningmarktonderzoek is afgerond. Daarbij is gekeken naar de eigen behoefte die een derde deel bedraagt van de totale opgave voor de komende jaren, terwijl twee derde van de woningzoekers vanuit de regio moet komen. Bij de opgave voor De Vossenholen is een derde gerealiseerd, maar met een tempo van amper 60 woningen per jaar. De betreffende marktpartijen zijn inderdaad niet vooruit te branden. Mensen die zich daar gevestigd hebben, zijn in de afgelopen drie tot vijf jaar afkomstig uit Groningen, Slochteren en Menterwolde. Als Slochteren in staat is om veel te bouwen, zal dat ongetwijfeld zijn invloed hebben op de markt in Hoogezand. Op bepaalde locaties zijn projecten voorgenomen bestaande uit 100 woningen die in principe voor 2010 gerealiseerd kunnen worden. Een van die projecten behoort voor 50% tot de agenda voor de Veenkoloniën. Het is in dit kader van belang om de eigen inwoners vast te houden en de aantrekkelijkheid te verhogen voor mensen uit de regio. Er zal hard gewerkt moeten worden om voor de regio te bouwen.

Mevrouw Dekker verwijst naar de korte en de lange termijn. Als geconstateerd wordt dat er een hausse is in het bouwen in het groen na 2010 en er op dit moment niet voldoende wordt gebouwd – in Meerstad is het in verband met de bestemmingsplanprocedure nog niet gelukt, maar dat is tijdelijk – ontstaat er wel een probleem, met name is er dan een risico voor het dossier Meerstad. Mevrouw Dekker wil deze zorg hier neerleggen en vraagt zich af wat daarop de reactie moet zijn.

In verband met de aanbevelingen die zijn gedaan voor de stad Groningen, vraagt mevrouw Dekker zich af wat zij daarmee aan moet. Gesteld wordt dat gebruik gemaakt moet worden van de nieuwe Grondexploitatiewet. Echter, dat gaat niet op als al met marktpartijen contracten zijn afgesloten om een en ander te realiseren. Voorts wordt aanbevolen om de eigen grondpositie eerst te ontwikkelen. Echter, 90% waar de stad Groningen gaat bouwen, is niet in eigen handen. Mevrouw Dekker zou graag aanbevelingen zien waar de Stad iets mee kan.

De heer Calon beveelt inzake Meerstad aan om ter voorkoming van vertraging in het vervolg *alle* stukken ter inzage te leggen.

De heer Winsemius stelt dat het probleem in 2018 kan worden opgelost door de exploitatie zodanig vorm te geven dat deze flexibel is. Hij bestrijdt dat de aanbevelingen vaag zouden zijn. Er zijn plekken in Groningen waar de gemeente een grondpositie heeft. De positie van de gemeente is sterker in de laatste fase van CIBOGA dan in de eerdere fasen waar al afspraken zijn gemaakt. Je had dan een jaar geleden kunnen overwegen om daar dan een plan te ontwikkelen, want dan heb je altijd invloed op het tempo. Ook al gaat het maar om 100 woningen, want ook die 100 woningen zijn nodig. De heer Winsemius stelt niet dat als een bepaalde aanbevolen gedragslijn wordt gevolgd, meteen alle problemen zijn opgelost. Er zijn echter locaties waar dit wel opgaat. Datzelfde geldt in relatie tot de Grondexploitatiewet. Er zijn ongetwijfeld plaatsen in Groningen waar een marktpartij een positie heeft. Het is verder zo dat er nog plekken zijn waarvoor nog onderhandelingen lopen met marktpartijen. Het is dan wel zaak dat als die wet wordt ingevoerd, men in de startblokken staat. Er zijn veel potentiële projecten in de Stad. Als je daar slechts 5% van realiseert, kan dit zwaar meewegen. Het belangrijkste voor Groningen is dat alles op alles wordt gezet om met de corporaties de plannen uit categorie 2 rond te krijgen.

Mevrouw Dekker stelt dat het CIBOGA-terrein niet in handen van de gemeente Groningen was, maar dat dit binnenkort wel het geval zal zijn. Misschien moet hierover nog eens apart over worden gesproken. Mevrouw Dekker vraagt in hoeverre het mogelijk is om de taakstelling van Ter Borch naar voren te halen, met name gezien het feit dat in Meerstad nu niet wordt gebouwd. Voorts denkt zij dat het aardig zou zijn om na te gaan in hoeverre een afstemming op regionaal niveau mogelijk is ten aanzien van duurzaam bouwen.

De heer Kosmeijer gaat in op de vraag van mevrouw Dekker inzake Ter Borch. Er zijn afspraken gemaakt over het eerder realiseren van de bouwopgave waarbij de markt bepaalt wat kan. Alles wat naar voren gehaald kan worden, zal ook naar voren worden gehaald.

De heer Calon vraagt wie wil reageren op de vraag over het duurzaam bouwen.

De heer Niezen is aan het inventariseren welke gemeenten geïnteresseerd zijn om het thema 'energie' steviger aan te zetten om te kijken of daar een stimulans van kan uitgaan bij grotere woningbouwopgaven. De inventarisatie loopt en daaruit zal een voorstel voortvloeien.

Voorts deelt hij de analyse over Haren. De grondpositie geeft slagkracht en beïnvloedt het tempo sterk. Hij onderschrijft het verhaal dat de strategie van de ontwikkelaars oorzaak is van de boeg golf. Ze lopen niet zo hard. Het probleem van het gebrek aan arbeidskrachten speelt ook hier, want men heeft te weinig personeel om de projecten te realiseren.

Voorts vraagt de heer Niezen zich af waartoe de strategie die hier wordt besproken, zal leiden. Hij ziet grote getallen bij 2010 staan en ook dat de boeg golf over 2010 heen schuift. In Haren bestaan geen projecten die naar voren getrokken kunnen worden. De vraag is toch waar de regio gezamenlijk naar toe wil, omdat te merken is dat het draagvlak voor grote getallen bij de politiek en het publiek verzwakt. De discussie over demografie speelt en de discussie over typologie – welke woningen worden waar en voor wie gebouwd – zal gaan spelen. De heer Niezen denkt dat daar meer aandacht voor moet en wel los van de getalendiscussie. Met name zal richting de BLS de strategie tegen het licht gehouden

moeten worden, want de vraag is hoe lang de politiek dit steunt. De komende jaren wordt het bouwprobleem steeds nijpender en de beïnvloedbaarheid steeds kleiner. Waar wil je dan naar toe?

De heer Calon denkt dat dit een politiek antwoord vraagt. Het is zeker goed om op een bepaald moment de vervolgstategie te bepalen, maar gegeven de problematiek en de mogelijke weerstand, is de tijd nog niet rijp om de strategie bij te stellen. Inzake de langetermijnagenda rijst de vraag hoe de bevolking zich ontwikkelt qua samenstelling en omvang in de regio Groningen-Assen. Er is onderzoek gedaan in het kader van de analysefase van het POP in Groningen. Ook is onderzoek gedaan door het CPB en andere organisaties. Daar komt uit dat in de regio Groningen-Assen de bevolking op de lange duur behoorlijk zal groeien, terwijl aan de oostkant van Nederland, bijvoorbeeld in Oost-Groningen, Twente en Oost-Limburg, de bevolking qua omvang zal afnemen. Daarom pleit de heer Calon nu niet voor bijstelling van de strategie. In de herfst zullen de analyses klaar zijn en de evaluatie van de Nota Bouwen en Wonen zal vergevorderd zijn. Hij stelt voor om de betreffende stukken hier in de stuurgroep te bespreken. Dan kan worden nagegaan of het tempo te hoog ligt en of eventueel getemporiseerd moet worden.

Met betrekking tot de langetermijnstrategie BLS is sprake van het volgende. Het hart van de Randstad (Rotterdam, Den Haag) implodeert en de ring om de Randstad gevormd door Brabant, de Veluwe, Arnhem, Nijmegen, explodeert. In de Randstad ziet men ook dat de BLS-taakstelling niet wordt gehaald en er is gevraagd om uitstel. Zeker is dat als de discussie wordt gevoerd over uitstel, de druk omlaag gaat en dat de taakstellingen dan helemaal niet worden gehaald. De heer Calon aarzelt om hier in de stuurgroep discussie te gaan voeren over bijstelling van de strategie en het weghalen van de druk. Er zal wel zo'n moment komen. Dan dient ook gekeken naar andere gebieden in Nederland om te bepalen hoe moet worden geopereerd. Vergeleken met andere regio's doet deze regio het niet zo gek. In de laatste monitor van VROM zijn er drie gebieden, waaronder Brabant en Groningen, die positief qua productie en groei van productie scoren. De overige gebieden scoren negatief. Het is slimmer om dit debat later op te starten, want er zal geen enkel gebied zijn in Nederland waarin de taakstelling wel wordt gehaald. Er zal dan een debat ontstaan wat wel haalbaar is en of uitstel mogelijk is. In antwoord op de vraag van de heer Niezen zal in de herfst van dit jaar inhoudelijk moeten worden gediscussieerd in de stuurgroep aan de hand van de dan beschikbare stukken. De heer Calon houdt de operationele strategie liever onder druk.

De heer Piek stelt dat het in deze discussie niet alleen gaat om de aantallen die al dan niet worden gehaald, maar er zijn nog steeds veel burgers die vragen om een woning en sommigen om een eerste woning. Daarover zal de discussie ook in de raden en Staten aangegaan moeten.

De heer Calon stelt dat de cijfers vrij aardig kloppen. De vraag en de behoefte naar woningen is absoluut niet in overeenstemming met het aanbod. Het probleem is dat de woningen niet worden gekocht, omdat de mensen ze niet kunnen betalen. De prijzen van woningen zijn explosief gestegen en iedereen die een huis heeft, kan zijn huis verkopen en eventueel een duurder huis kopen. Het gat valt aan de onderkant. Starters kunnen niet meekomen en dat is het grote politieke debat dat ook op landelijk niveau gevoerd moet gaan worden. Het kabinet doet niets aan de hypotheekrente en de *have nots* komen niet aan de bak. Zij kunnen de huizen niet kopen en huurhuizen worden niet gebouwd, omdat de huren niet mogen stijgen. Dit is het debat dat moet worden gevoerd en wel op nationaal politiek niveau. Als dat niet gebeurt, worden de productiecijfers nooit gehaald. De heer Calon

benadrukt de maatschappelijke verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat ieder mens op een goede manier kan wonen.

De heer Struik voegt hieraan het volgende aspect toe. De discussie speelt onder andere in Oost-Groningen, maar uit het onderzoek naar de woningmarkt blijkt dat het knelpunt straks zit in koop-kooptransacties. Woningen worden niet meer verkocht en gekocht waardoor de doorstroming van de ene koopwoning naar de andere stagneert.

De heer Niezen schat in dat, als deze discussie niet op een goede manier publiekelijk wordt gevoerd en met name ook in relatie tot de demografische ontwikkeling, op bepaalde plaatsen met grote opgaven zoals in Roden-Leek, Hoogezand en Meerstad oponthoud zou kunnen ontstaan doordat de politiek, onder invloed van de publieke opinie, daartoe gaat besluiten.

De heer Calon stelt dat het hier gaat om totaal verschillende grootheden. In Roden-Leek bestaat maatschappelijke weerstand. Bij de actualisatie zijn duizenden woningen overgebracht naar Hoogezand. Dat berust op de oude gedachte dat mensen gestuurd kunnen worden, maar mensen laten zich nu eenmaal niet sturen. Om te vermijden dat Hoogezand een megaprobleem wordt, moet stevig worden geïnvesteerd om de vraag op te voeren. In Meerstad is het oponthoud te wijten aan procedureel minder adequaat handelen. Voor de ontwikkelaars is dat niet zo'n probleem, want daardoor worden de huizen duurder en het project rendabeler. Het gaat dus hier om verschillende grootheden.

De heer Kosmeijer benadrukt dat, gelet op de monitor en de discussies over aantallen en over de demografische ontwikkeling, het nog heel spannend wordt om die grens van 60% te halen. Als over demografische ontwikkelingen wordt gesproken dient met één mond vanuit de Regiovisie te worden gesproken. De discussie over de demografische ontwikkeling moet weliswaar niet uit de weg worden gegaan, maar eerst moet geprobeerd worden om dichterbij de taakstelling te komen. Vermeden moet worden dat discussies ontstaan dat, gezien de maatschappelijke weerstand op sommige plaatsen, bijvoorbeeld Roden-Leek dan maar iets minder moet bouwen en dat ergens anders iets meer moet worden gebouwd. De taakstelling is niet verkregen, maar de taakstelling is met elkaar aangegaan. Nu is het zaak om in ieder geval die 60% te halen om de eerder besproken vette vis te kunnen verorberen. De heer Kosmeijer vraagt vervolgens wanneer nu precies wordt voldaan aan de BLS-norm. Wat is hier de maat? Is dat het afgeven van een bouwvergunning? Of is dat het moment dat de deur voor de eerste keer met de sleutel wordt opengemaakt? Wellicht zit daar ook nog wat ruimte.

De heer Winsemius antwoordt dat hij nooit iets anders heeft horen zeggen dan dat dit het moment betreft waarop de sleutel wordt overgedragen.

De heer Calon vult aan dat dit een correct antwoord is. Hij was zelf aanwezig bij de onderhandelingen over het laatste jaar (2010) over dit punt en heeft de toenmalig minister Dekker horen zeggen dat het moment dat heipalen de grond in gingen, maatgevend was.

De heer Winsemius vraagt of dat zo moet worden opgenomen in de monitor of niet. De heer Calon ontkent. Hij ondersteunt voorts het pleidooi van de heer Kosmeijer van harte.

Mevrouw Pot is het daarmee ook eens. In ieder geval moet worden getracht die 60% te halen. Daarnaast is er nog voldoende ruimte om die inhoudelijke discussie te voeren, maar vermeden moet worden dat nu van de koers wordt afgeweken. Zij refereert aan de discussie

over knelpunten rond 2010 en daarna bij Leek, Winsum en aanvankelijk ook bij Ten Boer. Nu wordt in samenspraak met de provincie bekeken of convenanten gemaakt kunnen worden, zodat, als er vraag is, oplossingen worden gevonden. Dit is een vorige keer ook in de stuurgroep aan de orde geweest en nu wordt heel duidelijk gericht naar dit soort problemen gekeken en oplossingen gevonden. Dat is nodig om met elkaar volgende stappen te zetten. De heer Winsemius antwoordt dat dit klopt.

De heer Van der Laan verwijst naar pag. 19, de eerste alinea. Er staan opmerkingen die beter uit de tekst kunnen worden verwijderd. Allereerst wordt de ontwerpogave als één geheel beschouwd en kan niet een deel daarvan vooruit worden getrokken. Dat betekent dat Roden-Zuid niet eerder wordt ontwikkeld dan nadat het gehele plan de procedure heeft doorlopen.

De heer Winsemius stelt dat het probleem inzake Roden-Zuid nu niet meer aan de orde is. Het ging daarbij om de procedurele vraag – die met de nieuwe WRO nog urgenter is – wat nu het moment is waarop de voorbereidingen voor een plan worden getroffen. Als je eigenaar bent van een locatie is er geen reden om te wachten met bepaalde voorbereidingen, want als eigenaar kan je sturen wat er met die locatie gebeurt. In procedures kan altijd wat mis gaan en dan kan er weer vertraging ontstaan. De heer Winsemius verwacht dat dit voor 2010 geen *issue* meer is.

De heer Calon concludeert dat de opmerking van de heer Van der Laan wordt verwerkt en dat geldt ook voor andere vergelijkbare opmerkingen. Hij sluit hiermee het agendapunt af en bedankt de heer Winsemius voor zijn presentatie.

09 | Barometer zomer 2007: voortgang uitvoeringsprojecten 2007

De heer Calon is zeer tevreden over deze verslaglegging en constateert dat niemand het woord hierover wenst, waarna de stukken worden vastgesteld.

10 | Financieringsverzoek gemeente Bedum

Zonder beraadslaging en/of stemming wordt het financieringsverzoek goedgekeurd.

11 | W.v.t.t.k. / rondvraag

Van dit agendapunt wordt geen gebruik gemaakt.

12 | Sluiting

De vergadering wordt gesloten om 10.50 uur.

Verlag vergadering stuurgroep Regio Groningen-Assen 2030 d.d. 19 september 2007

Datum: woensdag 19 september 2007
 Tijdstip: 15.00 uur tot 16.00 uur
 Locatie: Provinciehuis Groningen, zaal K20

Aanwezig:¹ de heer M.A.E. Calon (provincie Groningen, voorzitter), de heer E. Fennema (gemeente Zuidhorn), mevrouw A. Haarsma (provincie Drenthe), de heer H. Kosmeijer (gemeente Tynaarlo), de heer J.H. van der Laan (gemeente Noordenveld), mevrouw C.A.M. Mulder (provincie Groningen), de heer G.J. Piek (gemeente Assen), de heer B. Plandsoen (gemeente Leek), mevrouw H.K. Pot (gemeente Ten Boer), de heer R. Stähler (gemeente Hoogezand-Sappemeer), de heer F. de Vries (gemeente Groningen), de heer C. Verstegen (gemeente Slochteren).

Aanwezig ambtelijk:² de heer A.M. Hoegen Dijkhof (gemeente Noordenveld), mevrouw L. Jorritsma (provincie Drenthe), de heer R.C. van Paassen (secretaris projectbureau Regio Groningen-Assen), de heer Th. Poggemeier (Verslagbureau Groningen), mevrouw A. van Schreven (provincie Groningen), de heer J. Siemons (provincie Groningen), mevrouw M. Smit (provincie Groningen), de heer R. van Vliet (gemeente Groningen) en de heer J.B.R. Wijma (programmamanager projectbureau Regio Groningen-Assen).

Nr	Onderwerp	Toelichting
	Opening/mededelingen	
02	Woningmarktverkenning	Rapportage ABF Research [mondelijke toelichting stand van zaken door de heer Co Poulus].

01	Opening/mededelingen	
-----------	-----------------------------	--

De heer Calon opent de vergadering en heet iedereen van harte welkom. Hij excuseert zich voor de te late start van deze vergadering in verband met het uitlopen van de vergadering van het DB en het late moment waarop de leden van de Stuurgroep zijn uitgenodigd. De reden is dat de provincie Groningen een onderzoek heeft laten uitvoeren in het kader van het POP naar de woningbouwbehoefte in de gehele provincie, inclusief de Regio GA. Het onderzoek is onlangs afgerond en de portefeuillehouders en de heer Calon vonden het wijs om hett onderzoek in het DB en de Stuurgroep te bespreken, alvorens de resultaten naar buiten te brengen. Het DvhN publiceerde deze ochtend al een artikel over dit onderwerp. De heer Poulus van ABF Research zal een toelichting geven op het onderzoeksrapport. Daarna zullen de beide portefeuillehouders commentaar geven en zal gelegenheid worden geboden voor het stellen van vragen en het geven van commentaar. Tot slot zal een eindvoorstel worden geformuleerd.

02	Woningbouwmarktverkenning	Rapportage ABF
-----------	----------------------------------	-----------------------

De heer Poulus (ABF Research) presenteert het rapport. Voor de provincie Drenthe wordt een vergelijkbaar onderzoek uitgevoerd dat over een maand klaar zal zijn. In dit verslag worden de belangrijkste resultaten voor de regio GA weergegeven.

¹ Eerstgenoemd de voorzitter, voorts aanwezigen genoemd in alfabetische volgorde van achternaam.

² Genoemd in alfabetische volgorde van achternaam.

Geconcludeerd wordt dat het *inwonertal* van de provincie Groningen de komende 20 jaar stabiel blijft. Er is sprake van afname in het oostelijk deel van de provincie, terwijl sprake is van een toename op de as Groningen-Assen.

Het aantal *huishoudens* neemt met ca. 8% in vijftien jaar tijd toe in verband met de individualisering, vergrijzing en verrijking. De onzekerheidsmarge hierin bedraagt 4,5 - 10%. In de stad Groningen liggen de meeste potenties in het centrum en in de groene stadsrand. In het centrum is vooral behoefte aan nieuwe huurappartementen, terwijl aan de rand van de stad meer behoefte is aan eengezinswoningen.

In Assen is sprake van een behoefte die per plek verschilt (locatiespecifieke mix), terwijl in het overige gebied van de Regio GA in Drenthe behoefte zal zijn aan woningen in de dorpsmilieus, terwijl in de periferie niet veel bijgebouwd hoeft te worden.

Voor de Regio GA als geheel kan op basis van de behoeften van de consument aanzienlijk meer gebouwd worden dan feitelijk de afgelopen vijf jaar is geschied. Er zijn gemiddeld 1700 woningen/jaar gebouwd en dat kan worden verhoogd naar 2600 woningen/jaar. Daarbij zal met name in de huursector meer gebouwd moeten worden en zal kwaliteit moeten worden toegevoegd.

Verschillen met vorig onderzoek uit 2003. Het voorliggende onderzoek laat zien dat er *minder* groei is opgetreden dan in 2003 werd verwacht. Dit geldt zowel voor de toename van de woningvoorraad, als voor de toename van de woningbehoefte, terwijl er *meer* huishoudens bij zijn gekomen dan eerder verwacht. Veel jonge huishoudens zijn in de categorie BAR terechtgekomen. Deze categorie betreft woonboten, containers, studentenhuisvesting, etc. Dat betekent dat een deel van de groei *buiten* de normale woningmarkt is opgevangen.

In totaal wordt de behoefte aan woningen in de Regio GA in 2007 ten opzichte van het jaar 2003 bijna 12.000 woningen lager ingeschat. De helft daarvan betreft de periode 2002-2006. Dat betekent dat in 2003 werd verwacht dat er ruim 42.000 woningen tot 2020 bijgebouwd zouden moeten worden, terwijl nu verwacht wordt dat vanaf 2003 ruim 31.000 woningen voldoende zal zijn.

Voor de toekomst is de prognose ook naar beneden bijgesteld. De buitenlandse migratie is de afgelopen jaren feitelijk lager geweest dan eerder werd aangenomen, maar ook voor de toekomst worden de betreffende cijfers naar beneden bijgesteld. Het betreffende cijfer bedraagt *nu* 26.000 woningen, terwijl eerder 32.000 woningen werden ingeboekt. Hierbij geldt een bandbreedte van 15.500 tot 30.000 woningen. Er is sprake van onzekerheid in verband met de buitenlandse migratie.

De vraag is voorts *waar* zich minder groei aan woningen doet gevoelen.

De betreffende getallen zijn: de stad Groningen: -34%; Assen: -8% en de overige delen van de Regio GA: -27%. Het gemiddelde verschil bedraagt -27% voor de regio als totaal. Deze getallen representeren de afname in de behoefte van de consument.

De heer Poulus benadrukt dat de groei weliswaar *minder* is, *maar* dat er veel *meer* behoefte aan woningen is dan het aantal dat de afgelopen jaren is gebouwd. De afgelopen jaren zijn 1250 woningen/jaar toegevoegd. De heer Poulus pleit ervoor om dit aantal op te schroeven naar 1900 woningen/jaar. Met name kan veel meer worden gebouwd in de stad Groningen.

De heer Calon heeft twee opmerkingen voorafgaand aan het commentaar van de twee gedeputeerden. Hij informeert dat hij nieuwe berekeningen heeft laten uitvoeren aan de BLS-taakstelling. Er blijkt een verschil te zijn tussen de BLS-opgave en deze cijfers.

In de actualisatie van 2003 zijn een behoorlijk aantal woningen van de westkant (Roden-Leek) naar de oostkant verplaatst in de prognoses. Door de Stuurgroep zijn toen dus andere besluiten genomen dan de onderzoeken aangaven.

Mevrouw Mulder stelt dat het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met de provincie Drenthe. In verband met het naderende POP dient de provincie Groningen over goed onderzoek te beschikken als basis voor de toekomst en voor de nieuwe nota Bouwen en Wonen.

Inzake de cijfers van het ABF-onderzoek kan niet worden geconcludeerd dat het beleid zonder meer en ongewijzigd kan worden voortgezet. De cijfers geven in vergelijking tot het vorige onderzoek grote verschillen aan en die verschillen dienen serieus genomen te worden. De cijfers roepen voorts een groot aantal vragen op. De indeling inzake de percentages is tamelijk globaal en de vraag rijst hoe het nu precies zit in de regio. Uit de cijfers blijkt dat er grote verschillen bestaan tussen de gebieden. Het rapport roept op om in te zoomen op de locaties om duidelijk te krijgen wat een en ander betekent per locatie na 2010. Vooraf is gesteld dat de opgave groot is en die wordt nog steeds door de provincie Groningen gehandhaafd. Het punt is dat de provincie met de gemeenten moet bekijken wat deze gegevens betekenen in de diverse gebieden, niet alleen in kwantitatief opzicht, maar ook in kwalitatief opzicht, want het onderzoek geeft niet slechts aantallen aan, maar ook welke bijstellingen noodzakelijk zijn om aan de behoefte te beantwoorden. De gemeenten hebben plannen en een aantal van deze plannen is in uitvoering. Sommige gemeenten zijn goed op dreef en niet gesteld kan worden dat men zonder meer lager moet gaan zitten op basis van de gemiddelde percentages uit dit onderzoek. Per gemeente of locatie zal moeten worden bekeken moet worden wat er loopt, wat vaststaat en hoe groot de behoefte is, om uiteindelijk in gezamenlijkheid tot goede afspraken te komen. Dat geldt speciaal voor de Regio GA. Het onderzoek betreft ook de andere Groninger gemeenten. In oktober zal dit onderzoek met de overige gemeente worden besproken.

Mevrouw Haarsma stelt dat de essentie is dat er afspraken zijn gemaakt in de Regio GA en dat men daarop moet blijven koersen. Echter, minstens zo belangrijk is hetgeen zich momenteel in de actualiteit afspeelt. Mevrouw Haarsma refereert hierbij aan de situatie in Roden-Leek waarbij zich weerstand doet gevoelen tegen de voorgenomen plannen. Vermeden moet worden dat op basis van dit onderzoek het beeld ontstaat dat de ambitie fors naar beneden moet worden bijgesteld, want er dient nog steeds een forse inhaalslag gemaakt te worden en de regio ligt nog niet op koers. Op dat laatste dient men zich te richten. De kwantitatieve opgave en de kwalitatieve opgave zijn heel essentieel voor de gebieden.

Volgende maand wordt een soortgelijk onderzoek voor de provincie Drenthe gepresenteerd. Belangrijk is om de problematiek over de gehele provincie Drenthe te bekijken en om na te gaan wat dat onderzoek voor gevolgen heeft. Vooralsnog pleit mevrouw Haarsma ervoor om de neuzen in de Regio GA dezelfde kant op te laten wijzen.

De heer Calon geeft gelegenheid voor het stellen van vragen en het voeren van discussie.

De heer Fennema heeft de indruk dat het allemaal wat minder dramatisch is dan het op het eerste gezicht leek. Vele analyses zijn gebaseerd op aannames en prognoses. De afgelopen jaren is gebleken dat de prognoses niet werden gehaald. Het verlies daarin kan nu worden meegerekend bij de stand van zaken van nu en dat verlies moet dan maar worden genomen. Er ligt nog steeds een opgave - mogelijk met hier en daar wat verschuivingen - voor de Regio GA en zo luidt ook de eindconclusie van de inleider om toch door te zetten qua aantallen. Uiteindelijk is de opgave groter dan wat er werkelijk wordt gerealiseerd. Zo redenerend vormt het rapport eerder een correctie op te hoge prognoses en aannames,

hetgeen helemaal niet zo dramatisch is. Er zal gewoon verder gebouwd moeten worden en dat is overeenkomstig de grondtoon van de inleiding.

De heer Stähler denkt dat het verstandig is dat gesproken wordt over de consequenties. Het rapport vormt een macrobenadering met negatieve percentages. De vraag is hoe de Stuurgroep met dit rapport naar buiten treedt. De heer Stähler acht het belangrijk dat het verhaal naar buiten niet een verhaal wordt met slechts kommer en kwel, want dan zullen de nodige tegenkrachten worden gemobiliseerd.

Een ander belangrijk punt is dat de Regiovisie is ontstaan uit solidariteit. Als een stap terug gezet moet worden, zal ook met elkaar moeten worden bekeken *hoe* die stap terug moet worden gezet. De heer Stähler wijst erop dat de gedachte van concentratie onder meer is voortgekomen uit de gedachte dat het landschap niet mag worden vernield. In de stukken wordt gewag gemaakt van consumptiegedrag. In zo'n context zal met betrekking tot woningbouw het primaat moeten liggen bij *sturing*. Eerder heeft Mirjam Salet vanuit de gemeente Hoogezand-Sappemeer gesteld dat gekozen wordt voor een eigen tempo. Vervolgens is men in regioverband met elkaar met een aantal zaken druk bezig geweest en dan kan het niet zo zijn dat je plotseling zodanig terug wordt geworpen dat keiharde besluiten moeten worden genomen. De heer Stähler benadrukt de solidariteitsgedachte waarmee is gestart en tevens dat goed moet worden nagedacht over hoe in de publiciteit wordt getreden om te vermijden dat gesteld wordt dat gebied x zoveel procent terugmoet, hetgeen gepaard zou gaan met het niet meer realiseren van bepaalde plannen.

De heer Plandsoen refereert aan de woorden van de heer Fennema dat het allemaal niet zo dramatisch is, maar voert een andere achtergrond aan. Het zal er niet gemakkelijker op worden. Vandaag stond naar aanleiding van de rijksbegroting in de krant dat het lastig is te vertalen dat, wanneer de economie groeit, iedereen minder in zijn portemonnee overhoudt. De heer Plandsoen vindt dit echter gemakkelijker uit te leggen dan het verhaal dat, als de cijfers voor de behoefte aan woningen dalen, er dan meer gebouwd moet worden. Dat is PR-technisch een lastige zaak.

Op zich lijkt hem het verhaal niet zo dramatisch, want steeds is gezegd dat wanneer de aantallen dalen, de plannen zullen worden aangepast. De vraag is wel hoe dat dan wordt verdeeld. Nu ligt een woningbouwverkenning ter bespreking voor en de heer Plandsoen vraagt zich af - hij bekent zich als noviet in dit gezelschap - of een dergelijke verkenning ook aan de basis van de Regiovisie heeft gelegen. Vorig jaar was Prof. Derksen aan het woord en werd alleen over prognoses gesproken. Kan een en ander zo worden vertaald dat in deze woningbouwverkenning die prognoses zijn meegenomen en dat daarom de uitkomsten leidend zijn? Evenals dat het geval was bij de herziening in 2003?

De heer Calon antwoordt dat ABF vaker onderzoek heeft gedaan voor de provincie Groningen in het kader van de nota Bouwen en Wonen. Bij de actualisatie daarvan is ook onderzoek verricht. Het gebied van de Regiovisie is als enige regio doorgerekend toen de afspraken over het BLS zijn gemaakt. Daaruit bleek een verschil: de uitkomst liet hogere getallen zien. Unaniem is toen door de Stuurgroep besloten om die getallen te accepteren en te gaan voor het hogere doel. Als de taakstelling dan niet gehaald zou worden, zou dan eenvoudigweg minder subsidie worden ontvangen.

Het tweede verschil met betrekking tot die getallen is dat niet slechts uitgegaan zou worden van die woningbouwverkenning bij de toedeling van contingenten aan gemeenten, maar ook is geconstateerd dat er aan de westkant bij Roden-Leek een lastig probleem speelde. Daarop is een x- aantal voorgenomen woningen verplaatst naar de oostkant, naar Hoogezand, Bedum, Ten Boer en Winsum.

De vraag die nu speelt is hoe een en ander verdeeld moet worden. De heer Calon gaat er niet van uit dat de cijfers van dit rapport zonder meer leidend moeten zijn. Mevrouw Mulder heeft zojuist een voorstel gedaan om per locatie na te gaan wat kwantitatief zou moeten en wat kwalitatief zou kunnen. Er zijn meer argumenten, zoals besproken in het DB, om dit zo te doen. Op de eerste plaats dient het rapport nog goed bestudeerd te worden. Er dient nog overleg plaats te vinden tussen de leden van de Stuurgroep en hun colleges. Voorts komt het rapport over Drenthe over een maand uit en het Rijk laat ook nog onderzoek uitvoeren. Uit de Troonrede blijkt dat men vindt dat de woningbouwproductie juist omhoog moet met 80.000 tot 100.000 woningen. Dat verhoudt zich overigens niet tot de huidige trends in de Nederlandse samenleving, want de reductie van de buitenlandse migratie beperkt zich niet tot de Regio GA. Het is twijfelachtig of gewacht moet worden op het Rijk. Ook moet niet net worden gedaan alsof er niets aan de hand is. Er is sprake van een groot probleem, maar dat moet met wijsheid worden behandeld. In het DB is gezegd dat dit probleem niet moet worden gebagatelliseerd en dat de portefeuillehouders Mulder en Haarsma de publiciteit vanuit de Regiovisie zullen verzorgen. Direct na deze vergadering zal de pers worden voorgelicht. Uitgezocht moet worden wat precies de achtergrond is van de categorie BAR. Voorts dient per locatie en gemeente te worden nagegaan hoe men er kwantitatief uit kan komen en wat kwalitatief gedaan kan worden. Na afloop van dit traject kunnen later in de herfst nadere afspraken worden gemaakt over hoe gezamenlijk verder te gaan.

De heer Plandsoen benadrukt dat dit alles te maken heeft met de verdeling over de verschillende regio's. Dat pleit ervoor om naast een verdieping naar de locaties zeker ook te kijken naar grensoverschrijdende effecten.

De heer Calon is het daarmee eens. Hij stelt dat uiteindelijk geactualiseerd moet worden, zeker ook voor de nieuwe nota Bouwen en Wonen in het kader van het POP, maar ook zal dit binnen de gemeenten moeten gebeuren. Het voorstel van het DB is niet dat op basis van het voorliggende rapport de gemeenten hun opgaven herzien. Het voorstel is om het verhaal breder te trekken.

De heer Versteegen ziet herbevestigd dat, als een spoedvergadering bijeen wordt geroepen, deze ook zeer de moeite waard is. Pas afgelopen maandag werd hem bekend dat er iets speelde en hij heeft er daarom enigszins moeite mee om nu een uitputtende discussie te voeren. Het voorstel van het DB acht hij zeer verstandig en indien dit voorstel wordt gevolgd, kan deze vergadering om 16.00 uur worden afgesloten.

De heer Calon benadrukt dat het te volgen traject voor 1 januari 2008 moet zijn afgesloten. Dat betekent dat er op gezette tijden bijeen gekomen moet worden en dan moet het huiswerk zijn gemaakt.

De heer Fennema acht dit verstandig. Inzake de beeldvorming is het van belang te weten hoeveel woningen tot 2020 in de Regio GA moet worden gerealiseerd. Dat is dus 26.000 woningen en dat is een gigantische opgave.

De heer Calon erkent dat de opgaven tot nu toe niet zijn gehaald en dat het inderdaad een gigantische opgave is. Hij benadrukt dat niet gedaan moet worden alsof er niets aan de hand is. De prognoses zijn lager dan ze waren. De buitenlandse migratie is lager en bovendien zien sommigen zich geconfronteerd met lastige politieke problemen. Nagegaan moet worden wat de situatie is per locatie.

De heer Fennema wijst erop dat in de prognoses een inhaaleffect is verdisconteerd van wat niet is gerealiseerd. Als praktisch gesteld wordt dat het niet gerealiseerde deel ook inderdaad niet wordt gerealiseerd, begin je met een herstart. Dan nog gaat het om grote aantallen. Een en ander zou positiever kunnen worden benaderd zonder dat de noodzaak bestaat tot correctie van het verleden.

Mevrouw Mulder wijst erop dat er toch grote verschillen naar voren komen en dat het gedane onderzoek vraagt om nader onderzoek per locatie met daarnaast de opgave die men heeft. Dat dient bij elkaar te komen en er dient ook kwalitatief een slag gemaakt te worden.

De heer Piek wijst op de taakstelling tot 2010, mede om de subsidie veilig te stellen.

De heer Calon concludeert dat beide portefeuillehouders een beeld hebben hoe de problematiek naar buiten moet worden gebracht.

Een ander probleem is dat, als het Rijk de terugval in de buitenlandse migratie direct doorvertaalt in de cijfers, er veel lagere getallen tevoorschijn komen. Tegelijkertijd beweegt de BLS-taakstelling zich nog steeds op een hoog niveau. Ook gaat de Troonrede uit van een hoog niveau. Voorts hebben mensen moeite om een eventuele hypotheek of hoge huur te betalen en is er een tekort aan arbeidskrachten om die gigantische aantallen te bouwen. Dat betekent dat de woningbouwproductie zal vastlopen. Ook dat probleem is van belang.

Mevrouw Haarsma stelt dat dit een èn-èn-verhaal is. Het onderzoek moet serieus genomen worden en er moet worden nagegaan wat er te doen staat.

De heer Stähler vindt dat ook aandacht aan de herstructurering moet worden besteed. In het totale verhaal zal dat van elke gemeente opgenomen zijn.

De heer Calon wijst erop dat dit erin staat. Hij concludeert vervolgens:

- 1) De cijfers worden niet gebagatelliseerd en er is sprake van een serieus probleem. De problematiek is verbonden met de terugval in de buitenlandse migratie en de BAR.
- 2) Duidelijk is ook dat met deze nieuwe behoefteaming onvoldoende wordt gebouwd om in de behoefte te voorzien.
- 3) Voor de langere termijn zal per locatie moeten worden bekeken wat er kwantitatief gebouwd moet worden en wat kwalitatief kan.
- 4) Dit onderzoek dient gedaan te worden. Coördinatie daarvan geschiedt door de beide portefeuillehouders van de provincies Groningen en Drenthe. Het resultaat zal besproken worden in de Stuurgroep.
- 5) Vóór het einde van de herfst zullen afspraken gemaakt worden over hoe de gemeenten verder kunnen gaan.

De heer Stähler zou liever zien dat geformuleerd werd: hoe de *regio* verder kan gaan.

De heer Calon antwoordt dit zo te hebben geformuleerd daar Drenthe het onderzoek voor de gehele provincie Drenthe laat doen en Groningen het onderzoek voor de gehele provincie Groningen heeft laten doen. In deze Stuurgroep worden inderdaad afspraken gemaakt voor de Regio GA, maar een en ander zal ook consequenties hebben voor gemeenten buiten het regiogebied, zowel in Drenthe als in Groningen.

De heer Calon constateert dat de conclusies voldoende scherp zijn en dat deze unaniem worden aanvaard.

Mevrouw Mulder meldt dat na deze vergadering de pers te woord zal worden gestaan. Jammer is dat er al een artikel in het DvhN stond, in zowel de Groningse als de Drentse editie. Er zal een persbericht naar buiten worden gebracht met de strekking als zojuist besproken. De stukken die de leden van de Stuurgroep Regio GA hebben ontvangen, zijn ook verstuurd naar de Groninger gemeenten, want het is ook hun onderzoek. Voorts hebben de Statenleden de stukken eveneens ontvangen.

De heer De Vries neemt aan dat aan de gemeenten is gevraagd om commentaar.

Mevrouw Mulder antwoordt bevestigend.

De heer Calon vraagt of het onderwerp voor dit moment voldoende is behandeld en constateert dat dit het geval is.

12	Sluiting	
-----------	-----------------	--

De vergadering wordt gesloten om 16.00 uur.

Verslag vergadering stuurgroep Regio Groningen-Assen 2030 d.d. 6 december 2007

Datum: woensdag 6 december 2007
 Tijdstip: 9.00 tot 11.15 uur
 Locatie: raadszaal gemeente Tynaarlo, Kornoeljeplein 1 te Vries (0592-266662)

Aanwezig:¹ de heer M.A.E. Calon (provincie Groningen, voorzitter), de heer R. Bats (provincie Drenthe), mevrouw K. Dekker (gemeente Groningen), de heer E. Fennema (gemeente Zuidhorn), de heer S.J. Haan (gemeente Bedum), mevrouw A. Haarsma (provincie Drenthe), de heer H. Kosmeijer (gemeente Tynaarlo), de heer J.H. van der Laan (gemeente Noordenveld), mevrouw Y.P. van Mastrigt (gemeente Winsum), mevrouw I. Mulder (provincie Groningen), de heer J. Niezen (gemeente Haren), de heer G.J. Piek (gemeente Assen), de heer B. Plandsoen (gemeente Leek), mevrouw H.K. Pot (gemeente Ten Boer), de heer R. Stähler (gemeente Hoogezand-Sappemeer), mevrouw S.W.P.J. Sengers (gemeente Slochteren), de heer F. de Vries (gemeente Groningen) en de heer C. de Wal (gemeente Assen).

Aanwezig ambtelijk:² de heer B. Boersma (projectbureau Regio GA), De heer M. Groenhof (provincie Groningen), de heer J.L. Haks (gemeente Groningen), de heer A.M. Hoegen Dijkhof (gemeente Noordenveld), de heer R.J. Hoek (provincie Groningen), mevrouw L. Huzen (projectbureau Regio GA), mevrouw M. Kramer (projectbureau Regio GA), de heer R.C. van Paassen (secretaris projectbureau Regio GA), de heer Th. Poggemeier (Verslagbureau Groningen), mevrouw A. Terpstra (projectbureau regio GA), de heer J.B.R. Wijma (programmamanager projectbureau Regio GA) en de heer T. Woestenburg (provincie Drenthe).

Voorts aanwezig: de heer J. Winsemius (bureau Middelkoop).

Nr	Onderwerp	Toelichting
01	Opening/mededelingen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Terugblik op de excursie naar Montpellier van eind oktober 2007. [Het DB vond de excursie goed en zinvol. Montpellier geeft een goed beeld van de noodzaak voor een totaalaanpak en het mooi inbedden van een tram in het stedelijk gebied. Punt van aandacht voor de excursie vond het DB de verhouding tussen reistijd en inhoud. Het DB bepleit bij een volgende excursie ook andere aspecten van de regio aandacht te geven]. ▪ Op basis van de reacties kan worden vastgesteld dat er instemming is met begroting 2008, zoals die in maart 2007 met de jaarstukken is voorgelegd aan de deelnemers (colleges en raden/Staten). ▪ Op basis van de reacties kan worden vastgesteld dat er instemming is met het drietal kleine regionale projecten dat in oktober jl. in een schriftelijke ronde werd voorgelegd aan de stuurgroep. Het betreft de volgende projecten: dorpscentrum gemeente Winsum, werkzaamheden Meerschop Paterswolde en planstudie N360 van de

¹ Eerstgenoemd de voorzitter, voorts aanwezigen genoemd in alfabetische volgorde van achternaam.

² Genoemd in alfabetische volgorde van achternaam.

		<p>provincie Groningen.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Melding van het verschijnen van de Vastgoedrapportage Regio Groningen-Assen 2007. Het rapport wordt nagezonden aan de leden van de stuurgroep.
02	Verslaglegging	<p>Verkorte schriftelijke terugkoppeling verschillende overleggen dan wel bijeenkomsten (ter kennisneming). Verslag SG 28 juni 2007 (ter vaststelling). Verslag SG 19 september 2007 (ter vaststelling).</p>
03	Ingekomen stukken-/brieven	<p>Er liggen geen andere brieven ter behandeling door de stuurgroep dan de brief van de gemeente Haren geagendeerd onder punt 08. Verder is correspondentie via het projectbureau over financieringsverzoeken in het kader van het vigerende MIP. Tot slot is er correspondentie geweest in het kader de recente MIP-ronde langs raden en Staten. Deze is verwerkt in het agendadocument onder punt 06-b.</p>
04	Woningbouwafspraken	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mondelinge toelichting op de Woningbouwmonitor IV door Jan Winsemius. ▪ Mondelinge toelichting over stand van zaken naar aanleiding van het onderzoek van ABF Research door Marco Groenhof.
05	Uitvoeringsprojecten 2007-2008	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oplegnotitie Barometer. ▪ Barometer najaar 2007. ▪ Toelichting Barometer. ▪ Voorstellen voor verbetering uitvoering projecten.
06	Meerjaren investeringsprogramma (MIP) 2008-2015	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oplegnotitie MIP 2008-2015 [inclusief de punten van besluitvorming voor het MIP]. ▪ Inhoudelijke reacties concept MIP 2008-2015. ▪ MIP-tabel 2008-2015 Bereikbaarheid en Regiopark. ▪ Toelichting op MIP-tabel voor Bereikbaarheid en Regiopark.
07	Regiotram	<p>Mondelinge toelichting over de stand van zaken. Verder een voorstel betreffende het regionale aandeel in de voorbereidingskosten van het project Regiotram. Bijgevoegde notitie is besproken in het dagelijks bestuur van 7 november 2007.</p>
08	Intentieverklaring pilot duurzame energie infrastructuur Regio Groningen-Assen	<p>Op initiatief van wethouder Niezen (gemeente Haren) wordt een bestuurlijke intentieverklaring voorbereid voor een pilot duurzame energie infrastructuur Regio Groningen-Assen. Doel van de feitelijke pilot is het:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Verkennen van de kansen en mogelijkheden voor samenwerking, afstemming en optimalisatie tussen projecten, initiatieven, gemeenten en provincies: regionale duurzaamheidsagenda. ▪ In beeld brengen concrete regionale kansen voor energie-infrastructuur. ▪ Ontwikkelen van activiteiten ter bevordering van het draagvlak voor een duurzame energie-infrastructuur. ▪ Ontwikkelen van een lobby bij de rijksoverheid en andere relevante partijen ter bevordering van bekendheid, draagvlak en financiering van projecten.

09	Kwaliteitsteam	De contracten met de leden van het kwaliteitsteam lopen af per 31 december 2007. De stuurgroep wordt verzocht in te stemmen met een contractverlenging tot 31 december 2008. Aanleiding voor deze tijdelijke verlenging is dat in 2008 – als onderdeel van de evaluatie van de Regio(visie) Groningen-Assen – ook de evaluatie van het kwaliteitsteam een plaats zal krijgen.
10	W.v.t.t.k./rondvraag	
11	Sluiting	

01 **Opening/mededelingen**

De heer Calon heet iedereen welkom en in het bijzonder de heren Winsemius en Groenhof die beiden een presentatie zullen houden. De heer Calon zal de vergadering omstreeks 11.00 uur verlaten en het voorzitterschap zal in dat geval worden waargenomen door mevrouw Haarsma.

De schriftelijk gedane mededelingen worden voor kennisgeving aangenomen.

02 **Verslaglegging**

De verkorte schriftelijke terugkoppelingen worden ter kennisgeving aangenomen.

Het stuurgroepverslag van 28 juni 2007 wordt ongewijzigd vastgesteld. Naar aanleiding van het verslag worden geen vragen gesteld of opmerkingen gemaakt.

Het verslag SG 19 september 2007. Naar aanleiding van het verslag worden de volgende opmerkingen gemaakt.

De heer Van der Laan merkt op dat hij is vergeten om zijn opmerkingen in het DB, direct voorafgaan aan de stuurgroepvergadering van 19 september 2007, te herhalen in de stuurgroep. De gemeente Noordenveld stelt dat echter wel op prijs. Met name is dat van belang daar hij in het DB een aantal belangrijke opmerkingen heeft gemaakt.

De heer Calon heeft hier alle begrip voor. Hij geeft de gelegenheid aan de heer Van der Laan om te melden wat hij toen had willen zeggen, zodat dit eventueel in een voetnoot aan het verslag kan worden toegevoegd.

De heer Van der Laan meldt dat hij in het DB redenen heeft aangegeven waarom volgens hem de cijfers toen niet klopten. Er is toen onder meer te weinig rekening gehouden met een afname van het aantal asielzoekers. Het is buitengewoon vervelend om nu pas gelijk te krijgen en, gelet op de ellende van te hoge cijfers in het eigen gebied, is dat te betreuren.

De heer Calon is zoekende naar een tekst.

De heer De Wal suggereert de tekst: “De heer Van der Laan heeft destijds zijn twijfels al uitgesproken over de betrouwbaarheid van de cijfers. Hij wil dat nu weer opgemerkt hebben.”

De heer Van der Laan vult aan dat hij daarna in het DB heeft gezegd dat hij ten aanzien van het onlangs verschenen ABF-rapport nog steeds twijfels heeft over de kwaliteit van de berekeningen. Daarbij is het voorbeeld Loppersum genoemd.

De heer Calon vindt dit problematisch. De tekst zoals de heer De Wal voorstelt, vindt hij goed te verdedigen, maar als gesteld wordt dat de asielzoekers niet goed waren opgenomen, heeft hij daar moeite mee. De cijfers waren hoger omdat de buitenlandse migratie hoger was. Dat zijn behalve asielzoekers, ook statushouders en dat zijn geen asielzoekers meer. Het gaat om de neergang van de buitenlandse migratie en de BAR-problematiek in de stad Groningen. De heer Calon vindt dat zo'n inhoudelijke tekst weer aanleiding geeft tot andere meningen. De vraag is of zo'n tekst in het verslag moet worden opgenomen, want dat geeft de indruk dat de gehele Stuurgroep zich daarbij heeft aangesloten. Als namens Noordenveld gesteld wordt dat er twijfels waren over de kwaliteit van het onderzoek, is er geen probleem.

De heer Fennema meent dat er vergadertechisch iets bijzonders aan de hand is. Er is een zekere behoefte om iets in het verslag op te nemen wat niet is gezegd. Hij zou het willen laten bij de vermelding in *dit* verslag wat de heer Van der Laan voor eigen rekening formuleert.

De heer De Vries vindt dat de heer Van der Laan wel een punt heeft als hij zegt dat er twee vergaderingen vlak achter elkaar zijn gehouden. Hijzelf ziet een aantal van zijn eigen opmerkingen in het DB niet terug in de vergadering van de Stuurgroep. Deze heeft hij daar ook niet gemaakt, maar wel in het DB. Hij vindt dat die opmerkingen ook een plekje zouden moeten krijgen. Het gaat dan om de BAR-problematiek en om het feit dat de gehele problematiek voor de stad Groningen aanleiding is om een eigen onderzoek te starten.

De heer Calon concludeert dat dit een toevoeging zou betekenen aan het verslag. In dit geval stelt hij voor om dat punt bij het agendapunt woningbouw te betrekken en om dat in het volgende verslag [het onderhavige verslag – red.] op te nemen.

Aldus wordt besloten.

03 | **Ingekomen stukken/brieven**

De heer Calon deelt mee dat er een brief is binnengekomen van de Milieufederaties Groningen en Drenthe waarin aandacht wordt gevraagd voor de woningbouwaantallen en dat men wil dat de woningbouw wordt geconcentreerd in de grote steden Groningen en Assen. Het voorstel van de heer Calon om die brief ter kennisgeving na te zenden, om dat overleg te laten voeren door de heer Wijma en om de zojuist genoemde inhoudelijke afwegingen te betrekken bij het discussiepunt over de woningbouw, wordt overgenomen.

04 | **Woningbouwafspraken**

De heer Winsemius houdt een presentatie over de woningbouwmonitor waarna de heer Groenhof aan de beurt komt met een presentatie over de mogelijke consequenties van het ABF-onderzoek.

De heer Winsemius geeft aan dat het slechte nieuws is dat er nog steeds geen 22.000 huizen gebouwd gaan worden, maar het goede nieuws is dat voor het eerst in de monitor duidelijk wordt dat het beleid gevolgen heeft. In 2007 wordt er meer gebouwd dan de twee jaar ervoor. Helaas is dat wat 'minder meer' dan wat een half jaar geleden werd gedacht, maar het lijkt erop dat het aantal huizen dat gebouwd gaat worden tussen de 2300 en 2550 huizen ligt. In 2008 staan heel veel woningen gepland en die verwachting is redelijk reëel. Niet dat er 5000 woningen gebouwd zullen worden, maar er zijn momenteel in de regio bijna 4.000 woningen in aanbouw en dat is meer dan de afgelopen jaren het geval was. Er is ook getracht om een reële inschatting voor 2010 te maken in verband met gesprekken met de minister in de nabije toekomst.

De taakstelling 2007 (5.000 woningen) wordt niet gehaald, maar vergeleken met het jaar 2006 is het aantal wel met 500 woningen verhoogd. In 2008 is de inschatting dat er misschien wel 1.000 of meer woningen bij zullen komen, vergeleken met 2007. Het ziet er zo veel positiever uit dan de vergelijking met de BLS-taakstelling.

Bij het monitoren is begonnen met de macrocijfers en is daarna het projectniveau gevolgd om in te schatten wat daar aan de hand is en wat daar gedaan zou kunnen worden. Nu spelen de macrocijfers weer een rol. Er is dus een zee aan projecten waarvoor geen belemmeringen zijn voor de bouw, maar de vraag is dan of het reëel is.

Voor het gesprek met het ministerie is het volgende van belang. Het blauwe balkje geeft aan wat maximaal haalbaar is en het gele balkje wat zeker is/wordt gerealiseerd. Interessant is het rode balkje dat de 65% representeert die gehaald moet worden in verband met de bevoorschotting van de subsidie. In 2005 en 2006 zit men boven die grens en in 2007 onder die grens. De vraag is of de grens over het geheel wordt vastgehouden. Dat wordt lastig omdat er nog een flinke sprong in de productie voor nodig is.

Het grote verschil met de vorige keer is dat er in het algemeen gesproken nauwelijks nog knelpunten op planniveau zijn, maar dat wil niet zeggen dat dit binnen alle gemeenten opgaat. Er is in het algemeen sprake van een ophoping van de plannen in 2008 en 2009 waarvoor op planniveau geen belemmeringen meer bestaan.

In het verleden is een discussie gevoerd wat er zou gebeuren als veel wordt aangeboden in een beperkte periode en hoe dan naar de onderlinge concurrentie wordt gekeken.

De heer Winsemius besluit zijn betoog met de opmerking dat je je zowel op de bouwmarkt als op de woningmarkt kunt afvragen of het reëel is om die sprong te maken in zo'n korte tijd.

De heer Groenhof heeft na de presentatie voor het DB met alle gemeenten de cijfers van het ABF-rapport besproken. In de gesprekken binnen de provincie Groningen kwam vooral de vraag naar aanleiding van de cijfers naar voren of het hier nu ging om contingenten of iets anders. De heer Groenhof hanteert hier liever het begrip *opnamecapaciteit* van de gemeenten over een periode van 13 of 15 jaar.

Het tweede punt dat naar voren kwam, betreft het stuwmeer van projecten uit de jaren 2002 tot 2006. Er is in die jaren weinig gebouwd en men vindt dat de achterstand moet worden ingehaald. De heer Groenhof denkt dat dit aantal projecten niet in een paar jaar kan worden gerealiseerd en dat deze doorschuiven.

Het ABF-rapport, september 2007 en de raming die 30% lager is.

Er zijn locaties geïnventariseerd, er is in oktober samen met de heer Winsemius gesproken met gemeenteambtenaren en er is nagegaan welke plannen hard zijn en welke zacht, uitgaande van de systematiek die ook het IPO hanteert met een indeling in fase A, B, C en D.

Verplichtingen die gemeenten zijn aangegaan in hun zachte en harde plannen.

De betreffende criteria zijn moeilijk te hanteren, maar getracht is deze zo eerlijk mogelijk te wegen. Gekeken is naar het tijdspad en de vraag is gesteld hoe realistisch het is dat plannen

tot uitvoering komen. Het blijkt dat het soms vier of vijf jaar langer kan duren dan eerder werd verwacht.

Getracht is een realistisch schema samen te stellen. Voorts is nagegaan wat de gemeenten en de regio als geheel de afgelopen 12 jaar aan nieuwbouw hebben geproduceerd. Er is een vergelijking gemaakt tussen de groei van de opgaven van de regio 2003 en het verschil met de ABS-opgaven. Met groei wordt bedoeld de toename van het aantal woningen. Met de gemeente Assen was discussie over het aantal en in de laatste versie van deze presentatie is het aantal gecorrigeerd. Niet bij de gemeente Groningen zijn geteld het aantal woningen in Haren-Noord en Ter Borgh, want die zijn opgeteld bij de gemeenten Haren en Tynaarlo. Dat geeft het resultaat, zoals weergegeven op de sheet. De opgave van de regio is in totaal (38.400 woningen), terwijl ABF 27.100 woningen opgeeft als toevoeging. Dat geeft het verschil weer van ca. 30%. De grootste verschillen zitten in de provincie Groningen.

De productieaantallen per jaar en de historie.

De opgaven zijn hoger, omdat de aantallen die de gemeenten de komende 13 jaar verwachten te zullen slopen, zijn toegevoegd. Zo kom je tot een realistischer vergelijking daar dezelfde uitgangspunten worden gehanteerd. In de tabel staan de aantallen voor Groningen en Assen en de opgaven van de regio. Het ABF-rapport behandelt de rest van de provincie Groningen en van de provincie Drenthe als een geheel. Daarom is niet gespecificeerd naar individuele gemeenten.

Wat is nu de opnamecapaciteit van de regio als geheel en van de gemeenten individueel?

De volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

- Filosofie van de regio als uitgangspunt
- Tot 2010 op volle kracht vooruit
- Monitoren migratie
- Binnendorps – binnenstedelijk
- Harde plannen gaan door
- Aangegane verplichtingen meenemen
- Zachte plannen: tijdsplan meenemen
- Rekening gehouden met de historie

Ad monitoren migratie: er zijn vele harde plannen in voorbereiding. Het zou goed zijn om bij de harde plannen te monitoren welke plannen stagneren of niet in uitvoering worden genomen, zodat een beeld ontstaat wat er op dit vlak in de markt precies aan de hand is. Op deze wijze kunnen verrassingen voortvloeiend uit onderzoek, zoals uit het ABF-rapport, in de toekomst achterwege blijven

Door de heer Groenhof wordt vervolgens per gemeente ingegaan op specifieke lokale situatie. Hierbij worden door hem de volgende kanttekeningen gemaakt.

- De cijfers moeten niet te absoluut worden genomen: monitoring blijft essentieel.
- Zuidhorn valt op in verband met de planvorming Oostergast en een grote binnenstedelijke capaciteit, gekoppeld aan woningbouwcorporaties.
- Als de stad Groningen grote aantal woningen gaat produceren, zou dat volgens makelaars-informatie invloed hebben op de vraag in de schakelgemeenten.
- De gemeente Noordenveld heeft een hoge capaciteit, maar heeft een relatief lage productie. Dat heeft te maken met de vordering van de plannen. Er zou veel worden gebouwd, maar verwacht wordt dat de plannen vertraging oplopen.
- Hoogezand-Sappemeer heeft goed onderzoek gedaan naar de eigen woningbehoefte tot 2020. Dat is ca. 800 eenheden per jaar. Vanuit de regio heeft deze gemeente een hoge

opgave gekregen. Gezien de opname kan niet worden verwacht dat deze gemeente de voorgenomen aantallen zal halen. Dat is onderkend door de regio en vandaar de investeringen in de omgevings-kwaliteit in Hoogezand-Zuid. Het advies luidt dat het een te groot risico is om de plannen voor 3.000 woningen te gaan realiseren. Hoogezand sloop veel, bijna 100 woningen per jaar. Dat betekent dat een toevoeging aan de woningvoorraad is gepland van 2500 eenheden en dat is een aantal dat veel groter is dan de woningbehoefte aangeeft. Om het aantal van 275 woningen te halen, zullen grote inspanningen geleverd moeten worden.

- Assen doet het goed. Echter als de stad Groningen veel huizen gaat produceren, kan dat invloed hebben. Er zal goed gemonitord moeten worden.
- De stad Groningen zal aanzienlijk meer moeten produceren dan zij historisch is gewend. Dit jaar lijkt het de goede kant uit te gaan. Groningen heeft veel binnenstedelijke capaciteit en in de uitleg is ook veel mogelijk.
- De afgelopen jaren heeft de regio als geheel ruim 2000 woningen per jaar gebouwd. De opgave is ca. 80% hoger en dat lijkt niet realistisch. De cijfers van het ABF-rapport liggen dichtbij de opnamecapaciteit. Er sprake van een verschuiving tot 2019. Als echter alle plannen doorgaan, zal er in de Groningse regio een hogere productie komen. Waarschijnlijk is het ABF-onderzoek kritisch geweest ten aanzien van de cijfers van Hoogezand. Door de ondersteuning bij de planvorming is het cijfer voor Hoogezand verhoogd.

De heer Calon geeft gelegenheid voor het stellen van vragen en het maken van opmerkingen.

De heer Stähler geeft aan dat uit de presentaties blijkt dat Hoogezand-Sappemeer een bijzondere positie inneemt. Refererend aan het verslag van het DB van 7 november jl, is geconstateerd dat in Hoogezand-Sappemeer (H-S) een forse ombuiging plaatsvindt. Ook is gezegd dat H-S door moet gaan met de zuidzijde en met de investeringen in het landschap. Het gaat om een gezamenlijke opgave. De heer Stähler vertaalt dat zo dat H-S gesteund moet blijven worden door de regio. De zuidkant zou in principe met 3.000 woningen worden ingevuld, maar onder invloed van de verlaagde prognose met 30% zal nadrukkelijk moeten worden gefaseerd. Dat betekent dat het mogelijk moet zijn om aan de zuidkant 500 à 1.000 woningen te bouwen. Gesproken kan worden over de termijnen, maar duidelijk moet zijn, ook voor de gemeenteraad van H-S, dat dit een vervolg krijgt en dat nog steeds geldt dat H-S als overloop dient, zoals de regio GA dat al eerder heeft bepaald. Ook dit zal duidelijk moeten zijn, zodat vervolgens de zuidzijde gerealiseerd kan worden. Voorts is besloten dat het daar een kwaliteitslocatie wordt. Gezien de planvorming is de heer Stähler ervan overtuigd dat het gebied een kwaliteitslocatie wordt en dat daarmee een concurrerend geheel zal worden neergelegd.

Er is ook gesproken over 'aannamen'. Dat woord is flexibel in te vullen. Onduidelijk is hoe dat over vijf of zes jaar wordt ingevuld. Minister Vogelaar beluisterd hebbend, concludeert de heer Stähler dat er wellicht binnen twee of drie jaar veel meer Polen komen. Mogelijk kan worden geconstateerd dat de opnamecapaciteit in het Drentse en Groningse veel groter is. Ook is de asielzoekerstroom weer aan het toenemen. Dit soort geluiden zijn via de media en de deskundigen op te vangen. Waar het de heer Stähler om gaat is dat als aangenomen wordt dat de opnamecapaciteit van H-S 275 woningen bedraagt, H-S mogelijk woningen te kort komt. Echter, het ene jaar zal dat meer zijn en het andere jaar minder. Als nu zou blijken dat gedurende de komende jaren een concurrerend woonmilieu gerealiseerd kan worden en de opnamecapaciteit van H-S hoger is, gaat de heer Stähler ervan uit dat de uitspraken in het DB betekenen dat H-S meer mag bouwen. Met deze uitspraak kan hij naar

de gemeenteraad gaan en ontstaat er een andere situatie. Als die lijn ingezet zou kunnen worden, hoeft ook niet meer gesproken te worden over het rekenkundig gemiddelde van 275 woningen, maar is de basis het aantal harde en zachte plannen. Als zou blijken dat er genoeg vraag is, zou H-S de mogelijkheid willen krijgen om die plannen te realiseren.

Een ander aspect is het volgende. In de stukken staat dat er gemonitord gaat worden. Wat houdt dat precies in? Wordt er dan gestuurd? Wat gebeurt er dan met die gegevens? De heer Stähler kan zich voorstellen dat daarover nog eens wordt doorgepraat. Dat kan ook weer een andere blik werpen op de cijfers waarover nu wordt gepraat. Dat zou bijvoorbeeld in het derde kwartaal van 2008 kunnen gebeuren.

Afsluitend stelt de heer Stähler voor af te stappen van rekenkundige gemiddelden en toe te gaan naar het begrip opnamecapaciteit. Als deze hoger blijkt te zijn, dient er geen stop op het bouwen te worden gezet. Dat heeft te maken met de vraag hoe je stuurt aan de hand van welke gegevens. Deze discussie kan op een later tijdstip worden gevoerd.

De heer Van der Laan acht het verstandig dat het begrip 'markt' in het verhaal van de heer Groenhof aanwezig was. Als je dit begrip invoert, ontstaat misschien wel een probleem bij de verdeling over de regio. De uitspraak van de MER-commissie over de IGS Leek-Roden (Inter Gemeentelijk Structuurplan) houdt impliciet in dat eigenlijk voor de gehele regio een MER-studie gemaakt moet worden. Als markt een dominante positie krijgt in de locatiekeuze, zou dat koren op de molen zijn van bijvoorbeeld de Milieufederatie die in lijn van de MER-commissie stelt dat in kwetsbare gebieden niet gebouwd mag worden, maar bijvoorbeeld wel in Hoogezand. De heer Van der Laan vraagt zich af of dit niet een taak is voor allen om op voorhand uit te zoeken of die dreiging er is. Als die er is, stelt hij het op prijs om dat nu te weten in plaats van over een paar jaar. Hetzelfde is meegemaakt met de eerdere cijfers van ABF. Daarover bestonden bij Noordenveld grote twijfels die echter afwezig waren bij de rest van dit gremium. Helaas heeft Noordenveld gelijk gekregen en daardoor problemen gekregen bij de huidige en toekomstige ontwerp-opgave. De heer Van der Laan heeft ook twijfels over de huidige rapportage, mede gelet op de grote onzekerheidsmarge die ABF in de cijfers heeft ingebouwd. Als je twijfels hebt over hoe het over een paar jaar in de regio kan uitpakken, moet je er nu op sturen. Het DB zou er voor moeten zorgen dat de Regio GA over een paar jaar niet het verwijt krijgt dat de verdeling over de regio niet goed is onderzocht. Verder lijkt de analyse van de heer Groenhof voor de heer Van der Laan een goede mix te zijn van criteria gebaseerd op het gezonde verstand. Hij is blij dat er gesproken is met marktpartijen, zoals woningstichtingen en makelaars.

Mevrouw Pot vraagt of de twijfels van de heer Van der Laan ten aanzien van de getallen gerelateerd zijn aan de MER-studies of dat deze dieper zitten.

De heer Van der Laan antwoordt dat die twijfels zijn gerelateerd aan de algemene berekeningen van ABF en aan de onzekerheidsmarge die daarbij geldt. Die is volgens de heer Van der Laan ca. 100%, want de ondergrens was ca. 16.000 woningen en de bovengrens ca. 30.000 woningen en het meest waarschijnlijke scenario betrof ca. 26.000 woningen.

De heer Calon stelt dat de zaak is gebaseerd op een ondergrens, een bovengrens en een scenario dat het meest waarschijnlijk is. De heer Van der Laan zegt dat hij altijd al getwijfeld heeft aan de cijfers en het feit dat deze niet klopten, is te wijten aan veranderingen in de buitenlandse migratie. De heer Stähler zegt eigenlijk dat alles goed komt door de huidige grotere immigratie. Het tweede punt is dat de heer Van der Laan aanbeveelt dat het DB onderzoekt of met deze opnamecapaciteit een regionale MER moet worden uitgevoerd om

later geen problemen te krijgen. De heer Calon zegt toe dat het DB zal nagaan of dat nodig is.

Mevrouw Van Mastrigt meldt dat haar een aantal zaken zijn opgevallen.

Sinds gisteren is de koude uit de lucht, want er wordt niet gesproken over contingenten, maar over opnamecapaciteit en dat biedt ruimte voor een andere discussie. Daaruit komt de vraag naar voren of de regio niet af moet van die contingentendiscussie. Volgens haar is het raadzaam om wat gedifferentieerder na te denken over binnendorpse of binnenstedelijke opgaven en de opgaven in de uitleggebieden. Mogelijk moet niet dezelfde rekensystematiek worden toegepast. Zo'n zelfde vraag is of ook niet gedifferentieerder moet worden gekeken naar de reguliere woningbouw dan wel woningbouw voor doelgroepen, en de woon-, welzijns- en zorgopgaven, zowel binnenstedelijk en buitendorps als het gaat om Ommelandse opgaven voor de leefbaarheid in kleine kernen.

Zou er kortom niet wat meer ruimte gecreëerd moeten worden om keuzen te maken in woningbouwprofielen op basis van kwaliteitscriteria? Zou er ook niet een veel gedifferentieerder 'manoeuvresysteem' moeten worden bedacht?

Mevrouw Van Mastrigt heeft hier, mede om te vermijden dat anders de discussie alleen maar gaat over cijfers, behoefte aan. Tegelijkertijd speelt haar sociaaldemocratische hart op, want als de discussie slechts gaat over de introductie van begrippen als de 'markt', vraagt zij zich af waar je dan als bestuurder nog mee bezig bent, want je wilt toch wel heel graag sturing kunnen geven aan de ontwikkeling van dit stedelijke netwerk. Er moet dus ergens een midden gezocht worden tussen overgave aan de markt en de interne opnamecapaciteit en aan de andere kant strikte regulering van de ontwikkelingen. Dat is met name van belang daar de regio kwaliteit wil realiseren en een aantal specifieke doelgroepen wil bedienen.

De heer Fennema meent dat het begrip opnamecapaciteit niet gelijk moet worden gesteld aan 'markt'. Hij neemt aan dat hierbij ook woningbouwverenigingen een rol spelen. De vraag is of het alleen om markt gaat.

De heer Groenhof informeert dat het begrip opnamecapaciteit slaat op het geheel, dus ook op huur, zowel de sociale als commerciële huur, en op de koopmarkt. Het verschil met diverse jaren geleden is dat toen woningbouwcorporaties werden aangewezen om te bouwen. Nu weten de woningbouwcorporaties heel goed hoe hun woningbestand er uit ziet, wat de kwaliteit en de kwetsbaarheid is. Zij zullen niet of nauwelijks meer bouwen dan de behoefte en als zij bouwen doen ze dat heel gericht. Het andere punt is de koop. Dit zal een groter aandeel innemen gedurende de komende jaren en misschien wordt dat wel 80%. De markt levert dus een belangrijke bijdrage.

De heer Calon concludeert dat het begrip opnamecapaciteit niet slechts een marktgerelateerd begrip is, maar dat het ook slaat op de woningcorporaties, terwijl het aandeel koopwoningen, dus de markt, toeneemt en daarmee belangrijker wordt. Mevrouw Van Mastrigt wil de contingentendiscussie liever achter zich laten om daarvoor in de plaats een nieuw sturingsmechanisme in te voeren. Ook de heer Stähler heeft daaraan gerefereerd. De heer Calon wil de discussie over sturing liever losmaken van deze discussie, want nog niemand weet hoe die sturing vorm moet krijgen. Er zijn mogelijk mensen die vanuit een andere filosofie vinden dat geheel *niet* moet worden gestuurd en de heer Calon nodigt hen uit dat te melden. Hij vraagt zich in dat geval wel af waar men dan mee bezig is met de Regiovisie.

Door de heer Groenhof is gesteld dat het gaat om de opnamecapaciteit en de systematiek van sturing. Dat laatste is een apart discussiepunt.

Mevrouw Van Mastrigt acht het goed ten behoeve van de verslaglegging op te merken dat er in het college van de gemeente Winsum hevige emoties speelden toen deze cijfers over tafel gingen. Met name het element harde en zachte plannen werd met de roulettetafel vergeleken. Een van de bestuurders van deze gemeente zei dat de mensen die bij het begin van de planperiode terughoudend hebben ingezet, nu hun fiches kwijt zijn daar hun plannen als zacht worden aangemerkt, terwijl de plannen van degenen die offensief hebben ingezet, bestempeld worden als harde plannen, waarbij de indieners hun fiches op tafel mogen houden. Mevrouw Van Mastrigt merkt op dat dit niet noodzakelijk haar persoonlijke mening is, maar dat dit geluid wel uit haar college komt.

De heer Plandsoen merkt op dat de cijfers over de opnamecapaciteiten naar buiten zullen komen en dat deze de basis zullen vormen voor de nieuwe opgaven vanuit de Regio GA. Leek en Roden worden in de cijfers afzonderlijk genoemd. De heer Plandsoen wijst erop dat a) Roden een andere gemeente is als Noordenveld en b) dat de gemeenten Leek en Roden gezamenlijk een opgave hebben die gezamenlijk wordt ingevuld volgens een eigen afweging. De genoemde cijfers horen bij elkaar en dienen naar één opgave vertaald te worden.

De heer Calon constateert dat hier niemand tegen is en dat dit zo zal worden geformuleerd.

De heer De Vries begrijpt dat de discussie over sturing geparkeerd wordt. Hij kan zich vinden in de opmerking die vanuit een sociaaldemocratisch hart werd gemaakt. Hij benadrukt dat hij niet buitengewoon onder de indruk was van het ABF-rapport, omdat een aantal elementen onvoldoende zijn bediscussieerd. Dat betreft de BAR-problematiek en de immigratie-problematiek. Het verhaal lijkt te tenderen naar het fenomeen dat feiten normen scheppen en daar is de heer De Vries geen voorstander van. Tegelijkertijd wordt geprobeerd aan de hand van het betoog van Marco Groenhof vat te krijgen op wat er *echt* aan de hand is. De heer De Vries beschouwt dat als een heel andere operatie die min of meer toevallig ongeveer dezelfde uitkomsten heeft. Er is nu een benadering beschikbaar waar men meer mee kan dan slechts met het ABF-rapport. In de Stad wordt nagegaan wat er, vanuit de kwaliteit bekeken, precies aan de hand is. Later zal aan de hand van een voorstel van de heer Stähler terug worden gekomen op de sturingsdiscussie. De heer De Vries heeft weinig behoefte om nu in te gaan op de cijfers, maar hij kan zich vinden in de aanpak. Het is wel zo dat de Stad ten aanzien van de historische productie met iets andere getallen rekent. Als er historisch wordt gewerkt, dient dat ook daadwerkelijk historisch te worden gedaan.

De heer Piek, reagerend vanuit zijn historisch onderzoekershart, meent dat de schuld nu te veel bij ABF wordt gelegd. Vanuit de Regio GA is ABF een opdracht verleend op basis van bepaalde uitgangspunten. Een aantal jaren geleden was men blij met de uitkomsten, omdat er sprake was van een stijgende lijn. De heer Piek meent dat zo'n onderzoek bekeken moet worden vanuit de opdracht die is gegeven. De regio dient er op een fatsoenlijke manier mee om te gaan en dat gebeurt ook met aanvullende informatie, maar ook daarmee zal met beleid en wijsheid moeten worden omgegaan. Om nu te roepen dat het ABF-rapport niet deugt, waarmee de onderzoekers worden gediskwalificeerd, is iets waarvan de heer Piek niet houdt.

De heer De Wal refereert aan de inzet van de discussie, inhoudende hoe om te gaan met de totale opgave. De oorspronkelijke getallen zijn tegen het licht gehouden. Vanuit een zeker optimisme is men daarmee aan de slag gegaan en zijn er veel plannen gemaakt. Nu is een

en ander doorgerekend en de cijfers en plannen worden steeds realistischer. Dat betekent dat de tijd is gekomen om op basis van de getallen zoals die nu voorliggen, keuzen te maken. Niet gesteld kan worden dat de boel op slot moet. De grote opgaven dienen echter wel opnieuw beoordeeld te worden en uit de discussie komt de vraag naar voren waar extra hoog wordt ingezet en hoe realistisch dat is als die inzet wordt gevolgd. Het plan van Hoogezand staat erg ter discussie, maar de vraag is of er nu al afscheid van moet worden genomen. Ook deze getallen hebben hun betrekkelijkheid. Misschien moeten ze wel over een paar jaar worden bijgesteld. Als je toch doorgaat met de planontwikkeling, kun je er op de volgende manier mee omgaan. Niet direct wordt uitgegaan van het maximum, maar er dient voor gezorgd te worden dat een minimumvariant de oplossing is. De aangekondigde fasering is hierbij van belang en dat geldt niet alleen voor Hoogezand-Sappemeer. Dezelfde discussie wordt in Assen gevoerd. Ook hier wordt de lijn gevolgd dat een plan zodanig moet worden ingericht dat het gefaseerd uitgevoerd kan worden. Blijkt dat zo'n plan niet zonder meer mogelijk is, wordt het anders ingevuld. Dat element is van belang en als daarop een antwoord komt, denkt de heer De Wal dat de problematiek in de regio oplosbaar is.

Mevrouw Pot denkt dat mevrouw Van Mastrigt een heel goede samenvatting heeft gegeven van de bijeenkomst van de schakelgemeenten die gisteren heeft plaats gevonden. Met name was het woord 'opnamecapaciteit' het sleutelwoord in de discussie. Belangrijk is ook te gaan kijken naar de sturingsmogelijkheden en dat is eigenlijk de vervolgstap. De sturingsystematiek is van grote waarde, ook als je kijkt naar kleine aantallen in de schakelgemeenten. Ook schakelgemeenten moeten hun voorzieningen voor wonen, welzijn en zorg concentreren. Dan dient er een flexibel systeem te zijn om dat te kunnen realiseren. Als het gaat om grotere aantallen, kun je nog enigszins schuiven, maar bij kleinere aantallen wordt het moeilijker. Ook daar dient dus goed naar gekeken te worden.

Mevrouw Sengers denkt dat er weinig toe te voegen is aan wat reeds naar voren is gebracht. Het zou goed zijn dat vanuit de Regio GA met deze realistische benadering op grond van de opnamecapaciteit voor het gehele regiogebied voor de middellange termijn uitgestraald wordt dat er toch nog meer moet worden gebouwd dan tot nu is geproduceerd.

De heer Niezen informeert dat de gemeente Haren dankzij haar gefaseerde aanpak voor geen enkel probleem staat. Verlaging van de aantallen wordt zonder probleem aanvaard. De heer Niezen is blij met de aankondiging van de gemeente Groningen dat de studentenproblematiek nader wordt onderzocht. Dat blijft in het ABF-rapport onduidelijk en die problematiek heeft grote invloed op de getallen. Uit de getallen die nu zijn gepresenteerd, zijn een drietal lijnen af te leiden, te weten: wat is een reële productie, wat is haalbaar en wat kan de markt realiseren. Er is sprake van een getal dat voortkomt uit het ABF-rapport en er is sprake van een capaciteit van 37.000 dat hoger is. De heer Niezen heeft de zorg of het wel mogelijk is het consensusmodel te handhaven en in hoeverre concurrentie ontstaat. Zouden de getallen niet op een of andere manier moeten worden gestaffeld, zodat gemeenten zekerheid hebben over wat ze kunnen bouwen? In dat licht zou een en ander eens goed moeten worden bekeken, mede gezien de discussie in zijn raad. Het zou dan goed zijn om het deel overplanning als verdelingsvraagstuk te gaan benoemen en dit is een opgave voor de gehele regio.

De heer Haan mist het punt van de beoordeling van de opnamecapaciteit. Eén van de factoren is de historische productie per jaar. Als je daar de conclusie uittrekt dat dit het gevolg is van de markt, gaat dat voor de gemeente Bedum niet op gezien de contingenten

waarmee de gemeente te maken had. Dat lijkt niet echt een goede factor voor het begrip opnamecapaciteit.

De heer Calon stelt dat nu de indruk dreigt te ontstaan dat de historische productiecapaciteit de opnamecapaciteit heeft beïnvloedt. Dat is niet zo en dat zit niet in het onderzoekssysteem.

De heer Van der Laan heeft dat niet begrepen vanuit de inleiding.

De heer Groenhof merkt op dat de historie altijd wordt meegenomen, maar dan wordt wel naar de gehele regio gekeken. De invloed van individuele gemeente is niet meegenomen.

De heer Calon beantwoordt de vraag waarom de getallen per individuele gemeenten wel zijn genoemd. Dat is om inzicht te geven in wat was geprognosticeerd in de regiovisie en daarnaast zijn de getallen geplaatst die uit het onderzoeksmodel komen. Daardoor is in één oogopslag zichtbaar dat niet minder moet worden gebouwd in het nieuwe voorstel, maar dat er meer moet worden gebouwd. Alleen Assen zit er heel dicht bij. Voor de overige gemeenten geldt dat meer moet worden geproduceerd dan in het verleden is geschied.

De heer Kosmeijer heeft een praktische vraag. Er zijn cijfers gepresenteerd en Assen komt naar voren. In de betreffende tabel staat: ABF + 1.900. Graag hoort hij daarop een nadere toelichting. De onlangs geleverde getallen liggen hem zwaar op het hart. De gemeente Tynaarlo heeft in het verleden slecht gepresteerd en de regio heeft de gemeente aangespoord om op basis van de eerder geldende getallen meer te bouwen. Daarop zijn plannen gebaseerd en grondaankopen gedaan, terwijl er nu veel lagere cijfers gelden die aan de ene kant goed uitkomen voor kwetsbare gebieden waarmee voorzichtig omgegaan moet worden, maar anderzijds is de gemeente in een traject gezet dat goud geld gaat kosten. Dat is overigens niet specifiek voor Tynaarlo, maar dat geldt voor alle deelnemers aan de regio GA. Een en ander dient verwerkt te worden en in dat opzicht geeft het rapport aanleiding voor het besef dat de situatie nu anders ligt. Niet uitgesloten kan worden dat er over een paar jaar weer een ander rapport is opgesteld waar sprake is van weer veranderde maatschappelijke omstandigheden. De heer Kosmeijer roept op om uit te stralen dat de Regio GA daar niet aan voorbij gaat. Als dat gebeurt, kan met termijnen worden gewerkt. De aantallen dienen als leidraad gehanteerd te worden, maar er zal ook een doorkijk gegeven moeten worden naar de jaren na deze periode.

Tot slot de vervolgprocedure. De heer Kosmeijer vindt het wonderlijk dat de Stuurgroep bijeen is en dat belangrijke beslissingen lijken te worden genomen op basis van een op het moment zelf uitgevoerde presentatie waar geen stuk aan ten grondslag ligt. Hij stelt voor om een extra vergadering van de Stuurgroep te organiseren waarvoor een stuk wordt geproduceerd op grond waarvan eendrachtig naar buiten kan worden getreden en waaraan een persbericht is gevoegd waarmee eventuele criticasters van repliek gediend kan worden.

De heer Calon vindt dat een goed suggestie.

Mevrouw Mulder beschouwt het ABF-rapport als een basis voor de lagere opgave dan in het verleden voorzien waarbij wordt ingezoomd in de verschillende gebieden om een preciezer beeld te krijgen. Dat is uitgevoerd door de heer Groenhof. Er liggen nu een aantal cijfers die afwijken van het ABF-rapport. Dat geldt voor de ene gemeente wat meer dan voor de andere gemeente, maar dat betekent vooral dat dit een gezamenlijke opgave is voor de Regio GA. Monitoring is en wordt zeer belangrijk. Als blijkt dat zaken anders komen te liggen, dient

weer om de tafel te worden gegaan om de zaken verder uit te werken. Er is sprake van een spanningsveld in de regio en daarbij doelt mevrouw Mulder vooral op de Groninger gemeenten. Er zal gestuurd moeten worden, maar met welke instrumenten dient nog bestudeerd te worden, want flexibiliteit is hierbij van groot belang. De komende tijd zal hier goed naar gekeken moeten worden.

Mevrouw Haarsma acht het van groot belang dat de uitgangspunten van de Regio GA overeind worden gehouden. Vooralsnog dient een inhaalslag gemaakt te worden. Er moet gebouwd worden. Wat betreft de sturingsfilosofie is men in Drenthe druk doende de contingentendiscussie los te laten. Natuurlijk dient gestuurd te worden en wel op kwaliteit. De vraag hierbij is hoe je dat precies doet. Als het gaat om kwaliteit, betreft dit ook de sociale woningbouw, wonen, welzijn en zorg, alsmede de starters. Kortom, het gaat om een integrale aanpak. Er moeten geen plannen worden dichtgetimmerd. Wat dat betreft vindt mevrouw Haarsma de plannen van Hoogezand heel realistisch. Onder invloed van de ontwikkelingen in de migratie zou de situatie over een paar jaar wel eens geheel anders kunnen zijn. Maatschappelijk ontwikkelingen vinden plaats en daarom is monitoring van groot belang. Mevrouw Haarsma is het geheel eens met het voorstel dat een besluit over deze zaken gebaseerd moet zijn op een goed document.

De heer Calon stelt voor de suggestie van de heer Kosmeijer over te nemen en nu geen besluit te nemen, maar dat te doen op een volgende vergadering. Dan dient er een passend stuk beschikbaar te zijn dat die volgende vergadering wordt geagendeerd, waarna een besluit kan worden genomen.

Ten tweede merkt de heer Calon op dat er weinig kritiek naar voren is gebracht op de opgave. De heer De Vries zet vraagtekens, want in de Stad zijn kantoren omgezet in woningen en ook de heer Groenhof gaf aan dat er een substantieel verschil aanwezig is van 100 woningen per jaar. De heer Calon stelt dit vast als uitgangspunt voor het later te bespreken stuk.

Voorts stelt de heer Van der Laan nooit zo geloofd te hebben in de cijfers en dat hij gelijk heeft gekregen. Anderen, zoals de heer Piek, zeggen dat het ABF haar onderzoeksopdracht consciëntieus heeft uitgevoerd en dat de cijfers kloppen. Volgens de heer Calon zijn er twee oorzaken dat de nieuwe cijfers van het ABF-rapport lager zijn dan in het verleden geprognosticeerd. Dat zijn de vermindering van de buitenlandse migratie en de BAR-problematiek. De heer Stähler haalt de minister aan die uitgesproken heeft dat de buitenlandse migratie wel eens zou kunnen toenemen. Dat is precies de reden waarom dit goed gemonitord moet worden, want nu geeft het ABF-onderzoek onder invloed van het recente verleden lage getallen aan. Nagedacht moet worden hoe deze monitoring moet worden uitgevoerd. Als blijkt dat de migratie weer toeneemt en in Hoogezand voorinvesteringen in het landschap worden gedaan om kwalitatief hoogwaardige woonmilieus te maken en dat de regio aantrekkelijker wordt, moet erover te praten zijn. Niemand zal het daarmee oneens zijn. De grootste *driving force* voor monitoring is dus de buitenlandse migratie en voor een kleiner deel de BAR-problematiek.

De vraag is nu de volgende. In 2009 wordt de Regiovisie geëvalueerd. Daarmee wordt in 2008 begonnen. Nu zal daarmee al in het voorjaar 2008 worden begonnen om deze in het najaar af te ronden. Dan is inmiddels een jaar verlopen na de publicatie van het ABF-rapport. De heer Calon vraagt zich daarom af of het verstandig is als in de volgende vergadering van de Stuurgroep in januari of februari een finaal besluit wordt genomen over de woningbouw, de zaak nog geen jaar later al weer ter discussie komt. Hij vraagt de Stuurgroep na te denken over een monitoring die tot 2010 of 2011 loopt. De monitoring zal zeker jaarlijks moeten worden bijgehouden, maar om nu al te stellen dat deze relatief

spoedig weer ter discussie moet komen, is minder zinvol. Dat geldt ook voor een veel langere termijn, namelijk de termijn tot 2020. De heer Calon is voorstander van een periodieke herijking van het beleid.

Het derde element is de sturing. Niemand wil op contingenten sturen.

Mevrouw Sengers bracht naar voren dat voor elke gemeente geldt dat de opgave hoger is dan historisch is geproduceerd. De heer Calon belooft elke wethouder die in 2011 – het jaar van de volgende Statenverkiezingen – geproduceerd heeft conform de opgave, een zeer goede fles wijn en dat geldt ook voor elke burgemeester die voldoet aan deze voorwaarde. Er moet gestuurd kunnen worden met flexibiliteit. Dit is een kwestie van de provincies die bezig zijn met hun nota's Bouwen en Wonen en hun Omgevingsplan, maar dit betreft ook de Regio GA en er zijn nooit andere pleidooien gehouden dan dat de woningbouw, inclusief de kwaliteit, op elkaar moet worden afgestemd. Daartoe is speciaal de heer Winsemius opdracht verleend. Het zonder meer behalen van de woningbouwopgave door elke gemeente tot 2020 en het op elkaar afstemmen kan op gespannen voet staan. Daarvoor is dus een sturingsmechanisme nodig waarover alle betrokkenen het met elkaar eens zijn.

Er speelt ook nog een andere kwestie. De minister wil dat de verstedelijkingsafspraken worden gehaald, want anders dreigt er een Algemene Maatregel van Bestuur. Hierover wordt deze middag overleg gevoerd. Er moet dus wel iets worden geregeld.

Dit zijn vier elementen die de heer Calon in de discussie brengt.

In tweede termijn

De heer Kosmeijer refereert aan zijn opmerking over Assen: ABF + 1.900, waarop nog geen antwoord is gegeven.

De heer Groenhof antwoordt dat bij de presentatie in het DB bleek dat er een groot verschil bestond tussen het aantal dat Assen produceerde en de ABF-opgave. Dat betreft het aantal van 1900 woningen. In 2003 is de afspraak gemaakt dat Assen er 1900 bij kreeg. Vandaar dat dit apart vermeld staat.

De heer Piek mist bij de monitoring van de opgave hetgeen de heer Winsemius aangaf, namelijk dat goed gekeken moet worden naar de projecten die niet slagen. Hij voorziet dat de komende jaren door de ontwikkeling van de bouwprijzen er wel eens projecten verloren kunnen gaan of vertraagd worden waardoor de kans groter is dat de opgave op korte termijn al niet zal worden gehaald.

De heer Plandsoen merkt op dat op basis van prognoses opgaven en plannen worden vastgesteld. Er wordt gemonitord en er zal worden bijgesteld. Van belang is dan de periode. Het gaat dan wel om de hardheid van de plannen, want veel meer zaken zijn van invloed dan nu genoemd. Hij vraagt of in het later te bespreken document kan worden aangegeven dat er een discussie zal moeten volgen over de consequenties van een andere opgave op de totale exploitatie per gemeente en de effecten daarvan op de zaken die gefinancierd moeten worden, zoals de landschapsplannen en de infrastructuur.

Mevrouw Van Mastrigt benadrukt eveneens dat in het stuk dat ter besluitvorming voor zal liggen, de samenhang met infrastructuur en groen wordt aangebracht, want die zaken worden beïnvloed door een verandering in de opgave en de daaruit voortvloeiende consequenties.

Als het gaat om het uitgangspunt om te sturen op kwaliteit, inclusief alle nuances daarbij, denkt zij dat het goed is om niet alleen te sturen in de richting van de verschillende deelnemende gemeenten, maar ook naar boven, als het gaat om de verstedelijkingsafspraken die vanuit het Rijk worden opgelegd. Dan wordt vermeden dat een sturingsinstrument wordt geïntroduceerd waar men weliswaar binnen de regio heel tevreden over is, terwijl er niemand mee uit de weg kan als het gaat om de contacten op hoger niveau. Het moet dus een instrument zijn dat zowel naar boven als naar beneden toe, nuttig is.

De heer Van der Laan merkt op dat hij vrij snel met zijn gemeenteraad een nieuwe stap wil zetten voor een nieuw plan. Dan is het handig dat de cijfers die hier zijn gepresenteerd, vastgesteld zijn door de Stuurgroep. Hij zou niet tot 3 maart 2008 willen wachten, maar liever zien dat eerder een nieuwe Stuurgroepvergadering wordt gehouden.

Voorts vindt de heer Van der Laan dat het ABF een paar jaar geleden het werk *wel* slecht heeft gedaan. ABF heeft zich niet ingeleefd in dit gebied, want als ze dat wel hadden gedaan, zouden ze hebben gezien dat de 600 asielzoekers in Roden naar Groningen gingen, maar slechts naar het station om vervolgens met de trein naar Amsterdam te gaan. Uit de presentatie van de heer Groenhof blijkt wel dat hij het gebied goed probeert te begrijpen.

De heer Calon concludeert dat de heer Van der Laan tot nader order meer vertrouwen heeft in de heer Groenhof dan in het ABF.

De heer Stähler merkt op dat als het om Hoogezand-Sappemeer gaat, in hoofdzaak over de zuidzijde wordt gesproken. Het gaat dan nadrukkelijk om de versterking van de sociaal-economische structuur van H-S. Er dient dan voor gezorgd te worden dat er in de toekomst meer mensen met geld in H-S binnenkomen, zodat de voorzieningen ook in de toekomst houdbaar zijn.

Nu de opgave wordt gereduceerd naar 500 tot 1000 woningen aan de zuidzijde, dient de structuurvisie te worden aangepast. Dan zal ook met betrekking tot de MER-procedure op de rem moeten worden getrapt. Bekeken moet worden hoe dat gezamenlijk kan worden opgelost.

De heer Stähler wil graag genotuleerd zien dat hij het op prijs stelt te weten 1) hoe de opnamecapaciteit van H-S van 275 woningen is onderbouwd, en dat 2) indien de opnamecapaciteit hoger zou zijn, daarover daadwerkelijk met elkaar van gedachten wordt gewisseld en dat 3) het mogelijk moet zijn om dat aantal te verhogen. Het gaat erom dat de interpretatie van de cijfers zodanig moet zijn dat er enige flexibiliteit mogelijk is. Dat is van belang voor de gemeente om te bepalen hoe hiermee omgegaan moet worden en dat getoond wordt dat een positieve sprong gemaakt kan worden, ook in de kwalitatieve sfeer.

De heer Piek denkt dat dit de enige manier is om hiermee om te gaan. Aangegeven is dat er sprake is van een vrij grote onzekerheidsmarge en daarmee dienen de bestuurders mee om te gaan. Dat betekent dat afspraken moeten worden gemaakt, zoals voorgesteld, en dat voortdurend naar de ontwikkelingen gekeken moet worden. Ook moet goed worden gekeken naar wat er tot op heden wordt gerealiseerd, want het zal moeite kosten om de bijgestelde cijfers te halen. De heer Piek verwacht dat de afspraken tot en met 2010 niet gehaald zullen worden. Hij vraagt of de heer Calon zijn belofte deed voor deze periode of de gehele periode.

De heer Calon antwoordt dat hij de periode bedoelde tot 2011.

De heer De Vries benadrukt dat tot en met 2010 *gebouwd* moet worden. Als er na een besluit iets wordt gecommuniceerd, zal ook dat moeten worden gecommuniceerd. Dat heeft er een vorige keer aan ontbroken.

De heer Calon denkt dat een extra vergadering over dit punt moet worden ingelast. In het op te stellen stuk zal de boodschap worden weergegeven dat er meer gebouwd moet worden dan tot op heden is geschied. Dat dient duidelijk gecommuniceerd te worden. De heer Calon wil goed weten wat men aan elkaar heeft. In het stuk zal moeten staan dat goed wordt gemonitord en dat dit niet alleen voor Hoogezand geldt. Monitoren houdt niet alleen in dat opgaven verhoogd kunnen worden, maar ook verlaagd. Het heeft twee kanten en bovendien geldt dat niet slechts voor Hoogezand, maar voor elke gemeente.

De heer De Vries denkt dat het verstandig is om de periode van monitoring voorlopig te bepalen tot en met 2010. In 2011 zal er dan een nieuw moment zijn.

De heer Calon stelt dat het tot en met 2010 alleen maar vol gas moet worden gegeven. Over de periode van monitoring zal nog moeten worden nagedacht. Het kan zijn 2010, 2011 of 2012. Het gaat hier om richtopgaven. Hij verwacht dat de mensen die hier ambtelijk mee bezig zijn, verder kunnen. Hij complimenteert de heren Winsemius en Groenhof voor hun degelijke werk. Er is nu voldoende informatie om een document op te stellen. De heer Wijma zal zorgen dat na 1 januari 2008 een nieuwe vergadering van de Stuurgroep bijeen geroepen zal worden om dit onderwerp nader te bespreken.

De heer Calon geeft het voorzitterschap over aan mevrouw Haarsma.

Mevrouw Haarsma stelt voor om de agendapunten 05 en 06 door te geleiden naar de volgende vergadering en nu wel agendapunt 07 te behandelen.

Aldus wordt besloten.

07	Regiotram
-----------	------------------

De heer Olman informeert dat men zich gericht heeft op de besluitvorming inzake go - no go in februari 2009. De planning is erop gericht om dat te halen. De besluitvorming betreft de tracékeuze van de eerste lijn, de doorkoppeling en de regionalisering, de gevolgen van de tram in de Stad en de regio voor zover dit het OV betreft. Voorts is de financiering is van belang en de wijze waarop marktpartijen kunnen worden betrokken, want er zijn verschillende modaliteiten mogelijk.

Op dit moment wordt gewerkt aan toetsing van de huidige tracévariant op haalbaarheid, mede tegen de achtergrond dat een regiotram andere karakteristieken heeft dan een gewone tram. Bekeken wordt of er nog andere varianten mogelijk zijn en andere alternatieven. Nu gaat het om de lijn Hoofdstation - Grote Markt - Zernike. Daarin kan worden gevarieerd, maar ook gekeken wordt of er echte alternatieven zijn.

Het tweede punt waarnaar gekeken wordt, is de OV-structuur. Niet alleen de lijn H-Zernike, maar ook naar het gevolg van die lijn en eventuele andere tramlijnen voor het OV in Stad en regio. Dan wordt gekeken tot 2020 - 2025. Uiteraard betreft dit ook de stedelijke inpassing, het probleem in de stad Groningen en de gevolgen voor de tracékeuzes. Hetzelfde geldt voor de verkeersstructuur, de verkeersveiligheid, de relatie met de tram met voetgangers, fietsers en auto's. De regiotram moet een aantal publieksattracties aandoen in

de Stad en de vraag is wat dat betekent voor de Stad, voor de Grote Markt, CIBOGA, Zernike, het station, etc. Dat dient allemaal in een vrij korte tijd te worden uitgezocht. Alle onderzoeken lopen en hopelijk zijn deze in februari afgerond, zodat daarna voorbereidingen kunnen worden getroffen voor participatie en besluitvorming.

De betrokkenheid met de regio. Er zijn afspraken gemaakt met de heer Wijma om relevante onderwerpen als financiën en regionalisering te agenderen voor het DB van de regio en met de Stuurgroep van het OV. Daarnaast wordt gezorgd voor gerichte informatievoorziening naar deze Stuurgroep en via deze Stuurgroep ook naar raden en Staten. Nagedacht wordt over excursies en informatiebijeenkomsten en de betrokkenheid in de participatiefase. De regio besluit mee over de financiering en de wijze waarop de regionalisering gestalte moet krijgen en de doorkoppeling en dergelijke, alsmede over de gevolgen voor het regionale OV. In dat kader spreekt ook het OV-bureau mee.

Welke fasen zijn te onderscheiden tot en met februari 2009?

Nu is men dus bezig met onderzoek. Dat leidt tot input voor de participatieperiode die in april start en duurt tot juni 2008. De bedoeling is om met alle betrokkenen in Stad en regio aan de praat te komen, dat wil zeggen met bewoners en maatschappelijke organisaties. Voorts zal de discussie breed via het internet met de bevolking worden aangegaan om te weten wat men vindt.

De tweede periode is de formele inspraakperiode die in juni 2008 start en de voorbereiding betreft.

De participatieperiode betreft met name de tracévarianten. Centraal staat wat men ervan vindt en of ze volledig zijn en of er andere varianten zijn te bedenken. Ook is belangrijk waar en hoe de emoties liggen. Iedereen is nu nog voorstander van die tram, maar als deze door de achtertuin loopt of de auto niet meer geparkeerd kan worden, kan de houding een andere zijn. Dat moet in een vroegtijdig stadium bekend zijn. Daarvoor is een bewonersplatform gevormd waarvoor 40 aanmeldingen zijn binnengekomen. Er is veel belangstelling. De resultaten van de participatieperiode zullen in de Regiovisie terugkomen, omdat de bestuurders hierin een rol moeten krijgen. Er wordt nagedacht met een communicatieadviesbureau over hoe een en ander nader vorm moet krijgen.

De inspraakperiode. Na de participatieperiode worden de resultaten verwerkt. Er komt besluitvorming in de Stuurgroep Regiotram. Er zullen dan een aantal tracévarianten liggen en voorstellen voor regionalisering, financiering en betrokkenheid. In september 2008 zal het formele inspraaktraject starten.

Wat speelt er voor de besluitvorming van de regio? De Stuurgroep is betrokken bij de doorkoppeling en de regionalisering, de discussie over het regionale OV, alsmede de financiering, daar nu nog niet bekend is wat de lijn uiteindelijk gaat kosten, aldus de heer Olman.

Mevrouw Haarsma stelt voor nu direct door te gaan met agendapunt 08.

08 | Intentieverklaring pilot duurzame energie infrastructuur Regio Groningen-Assen

De heer Niezen slaat zijn presentatie in verband met gebrek aan tijd over. Hij stelt voor om er in een andere vergadering op terug te komen met mogelijk enige eerste resultaten. Uit een belronde met alle gemeenten bleek dat in het algemeen positief wordt gereageerd op het initiatief en dat alleen Noordenveld, Leek en Slochteren voorlopig niet deel te willen nemen aan de activiteiten, maar het initiatief wel steunen. De heer Niezen zou graag zien dat de Stuurgroep hiervoor het groene licht geeft.

Mevrouw Haarsma stelt voor dat de Stuurgroep hierover een positief besluit neemt.

Aldus wordt besloten.

09	Kwaliteitsteam
-----------	-----------------------

Mevrouw Haarsma licht toe dat het voorstel inhoudt dat het contract met een jaar wordt verlengd. De wens van het Kwaliteitsteam is om met een vaste adviseur te gaan werken. Nu wordt nog gewisseld per provincie en per gemeente. Het Kwaliteitsteam heeft iemand op het oog om gedurende een dag per week in dienst te treden. Dit staat al in de begroting. Het voorstel is om hiermee akkoord te geven.

Aldus wordt besloten.

10	W.v.t.t.k./rondvraag
-----------	-----------------------------

Mevrouw Pot vraagt of het Meerjaren Investerings Programma, geagendeerd als agendapunt 06, naar de gemeenten wordt verstuurd.

De heer Wijma denkt dat het goed is om hierbij op de volgende vergadering stil te staan. Daarna kan het vrij snel naar de raden en Staten worden gestuurd.

De heer Kosmeijer vraagt of het voorstel inzake de financiering van de regiotram ook naar de volgende vergadering wordt verschoven.

De heer Wijma antwoordt dat het voorstel de verdeling 1/3 - 1/3 - 1/3 betreft voor de voorbereidingskosten van de tram. Dat is in het DB aan de orde geweest en het DB heeft een positief advies voor de Stuurgroep afgegeven.

De heer Kosmeijer vindt dat de verdeling 1/3 - 1/3 - 1/3 voor de voorbereidingskosten slecht is onderbouwd. In het Regiofonds is reeds € 20 miljoen gereserveerd voor het traject ten opzichte van het totaalbedrag van € 150 miljoen. Als het betreffende bedrag voor de voorbereiding uit het budget van € 20 miljoen komt en de verhouding blijft € 20 miljoen ten opzichte van het totaal van € 150 miljoen, gaat de heer Kosmeijer akkoord.

Mevrouw Pot meldt dat dit precies de discussie betrof in het overleg over Verkeer en Vervoer. Of je nu iets doet in de voorbereiding of later, maakt niet zoveel uit, want het gaat vanuit hetzelfde budget.

Mevrouw Haarsma merkt op dat dit helder is en dat dit bovendien wordt genotuleerd.

De heer De Vries vraagt aandacht voor het gegeven dat er een samenwerkingsagenda Noord-Nederland bestaat, waarin wordt gereflecteerd als het gaat om het stedelijk netwerk. Hij denkt dat het goed is dat de Stuurgroep of mogelijk het Projectbureau zich meer bezighoudt met de positionering in Haagse kringen. Hem stelt de opmerking daarover in de samenwerkingsagenda niet geheel gerust.

Mevrouw Haarsma denkt dat dit een goede opmerking is waar zeker op zal worden teruggekomen.

De vergadering wordt om 11.15 uur gesloten.